

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

МЭКЪУОГЪУМ и 22-р — ШЪЫГЪО-ШЕЖЪ МАФ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу
лътэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Хэгъэгъу ззошхом
иветеран лъапӕхэр!

Мэкъуогъум и 22-м Хэгъэгъу ззошхом къызежъагъэр илӕс 70-рэ мэхъу. Ти Хэгъэгъу итарихкӕ и мафэм мэхъэнэ гъэнэфагъэ илӕу щыт, фашист Германияер заор къызэриублэцтымкӕ макъэ къымыгъэлоу Советскэ Союзым ичӕгу къыхагъ. Егъашӕми щымыгъуишъынэу нэбгырэ нэпчэ а мафэр ыгу къинагъ.

Хэгъэгъу ззошхоу цӕфыбэ зыхэкӕдагъэр, хъзаб къафзыхъыгъэр джы къызнэсыгъэм цӕфыхэм агу илӕ, сыда иломэ зигунсэ горэ а заом хэмыкӕдэгъэ зы унагъуи Урысыем къибгъотэнэп.

Ти Хэгъэгъу ишъафитыныгъэ къэзыухъумэгъэ, дунир фашизмэм щызыухъумэгъэ советскэ цӕфы миллион пчъагъэмэ ялӕхъужьыныгъэ егъэшӕрзу тарихым къыхагъ.

Непэ тятэжъхэм ялӕхъужьыныгъэ зэрэдгъэлӕпӕрэм дакӕу ныбжыкӕхэр зэрифӕишъуаишъу псэунхэм нае тинарод блэнагъэу зэрихъагъэр зыцӕдгъэ-гъуишъу хъуишъу.

Адыгеимы Текӕныгъэм илӕхъуишъу хышӕхъагъ. Ац ыкӕо ыкӕи ыпхъу мин 80-р Хэгъэгъу ззошхом ифронте псэуи ахӕлӕжъагъ. Нэбгырэ 52-р Советскэ Союзым и Лӕхъужь хъуыгъэх, нэбгырэ 12-м Щытхъум иордениц къафагъэишъошагъ, джащ фӕдзу нэбгырэ мин 15-м ехъумэ орденхэмрэ медальхэмрэ къаратыгъэх.

Щыфӕлӕпкӕым итарихъ къыхахъухъэгъэ заохэм анахъ жъалымхэм ащыцым Текӕныгъэр къызэрэ-цӕдӕтхыгъэр егъэшӕрзу тыгу къинӕцт, къэралыгъо органхэм анахъу анаӕ зытырагъэтыр лӕныкӕохэм ренэу ащыцӕцт заомрэ Иофиӕнымрэ яветеранхэм афӕгъумкӕыгъэныр.

Тичӕиӕгъу лъапӕхэр, зӕкӕми тышфӕлӕаӕ псауныгъэ ишъуиӕнэу, ишъуишъогу мамырзу илӕ-сыбэ къэжъугъэиӕнэу, ублӕнӕ псэуи гъахъагъэхэр ащышъуишъуишъу!

Адыгэ Республикэм и Лӕхъуыгъэ
ипшъэрылӕхэр зыгъэцӕкӕу КЪУМШЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и Тхъаматзу Федор ФЕДОРКО

Псыр къызыкӕуагъэхэм ӕпыӕгъу афӕхъух

Адыгэ Республикэм и Лӕхъуыгъэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие илицевой счет сомэ миллиони 3-рэ мин 45-рэ къыхагъ, псыр къызыкӕуагъэхэм апае цӕфыхэм ежъ яшӕишъоныгъэкӕ ар къауыгъоигъ.

Жъоныгъуакӕм ыкӕхэм адӕжъ ошхышхохэр къызэрэзӕкӕлӕкӕуагъэхэм къыхахӕу муниципальнэ образованиехэм япсэупӕ заулӕмэ псыр къызэракӕогагъэр шъугу къэтэгъӕкӕыжъы.

Адыгеим ипӕцхэр афӕрӕзхъ къэралыгъо ыкӕи муниципальнэ хабзэм яорганхъу, организацие зӕфӕшъафхъу ыкӕи цӕфыхъу зэрар зыхыгъэхэм ежъхэм яшӕишъоныгъэкӕ адеӕагъэхэм.

Адыгэ Республикэм и Лӕхъуыгъэ ипресс-къулыкъу

Ветеранхэм язӕлукӕ

Тигъзет къызэрэхиутыгъагъэу, Хэгъэгъу ззошхом иветеранхъу Адыгеим щыпсэухэрэм мэкъуогъум и 16-м Адыгӕкӕлӕ республикэ слет щырагъ. Зӕкӕ районхэм къарыкӕыгъэ ветеран 50 ац хӕлӕжъагъ. Шӕфӕс гуцыӕхэмкӕ ахэм закъафагъэзагъ Адыгеим и Лӕхъуыгъэ и Администрацие илӕкӕохэм, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматзу Федор Федорко, муниципальнэ образованиеу «Адыгӕкӕлӕ» иадминистрацие ипӕцзу Хъатӕгу Налбий.

Хэгъэгъу ззошхом къызежъагъэр илӕс 70-рэ зэрӕхъурэм ипӕгъокӕу ветеранхэр зэрӕу-гъоигъагъэх. Ззо мафӕхэр агу къӕкӕыжъыгъэх, чӕнӕгъӕшхоу ашӕыгъэхэм атегушыӕагъэх.

Джащ фӕдзу къыткӕхъухъэр ныбжыкӕхэм ар щысӕ-техыпӕ афӕхъуным тегъӕпсы-хъагъэу зӕдгушыӕгъухэр ашӕы-гъэх. А пшъэрылӕыр лӕагъэ-кӕотӕнэу «Ятӕнӕр дунӕ заом

ишъыпкӕапӕ» зыфиӕрӕ Иоф-тхъабзэр ветеранхэм рагъӕкӕ-кӕышт.

Мыкӕосӕрӕ машӕом торжест-веннэу къӕагъӕхэр кӕралъ-хъагъэх.

Шапхъэхэм адештӕх

Мыекӕопӕ районим ит кӕлӕцӕкӕу-зыгъӕпсӕфыпӕ лагеру «Лань» зыфиӕрӕм Адыгэ Республикэм Иоф-шӕнымрэ социальнэ хӕхъоныгъэмрӕкӕ иминистру Наталья Широковамрэ Роспотребнадзорим АР-мкӕ и Гъӕлорышӕпӕ ипӕцзу Аджырэ Аслӕнрӕ мэкъу-огъум и 20-м щыӕагъэх. Ац изытет, шапхъу щыӕхэм адештӕмэ зӕрагъӕшӕагъ, кӕлӕцӕкӕуым гуцыӕгъу афӕхъугъэх.

Лагерым ипӕцзу Сергей Грачевым тызэрӕцигъӕзӕагъэм-кӕ, мы мафэм ехъулӕу зыгъӕ-псӕфыпӕ чӕпӕм сабий 360-рэ къӕкӕолӕгъах. Мӕфӕ заулӕкӕ джыри нэбгыри 120-рэ къӕкӕонэу яжӕх. Кӕлӕцӕкӕуым ящыкӕа-гъэр зӕкӕ арагъӕгъоты, зи гумӕ-кӕыгъо яӕп.

Наталья Широковам къызэр-рӕхигъӕщыгъэмкӕ, республи-кэм имуниципальнэ образо-ваниехэм ащыӕ лагерим 101-мэ

мы илӕсым Иоф ашӕ. Ахэм изытет ауплӕкӕуах, зӕфӕхъы-сыжъхэм къызӕрагъӕлӕгъуа-гъэмкӕ, санитарнэ ыкӕи гигиен-нэ шапхъу щыӕхэм адештӕх. Кӕалӕу Кисловодскӕ щыӕгъэ тикӕлӕхэм япсауныгъэ изытет уигъӕрӕзӕнэу зӕрӕщытыр, зӕ-пахырэ узхэр къызӕрахамыгъӕ-щыгъэр министрэм къыӕуагъ. Путевкӕу аратыгъагъэхэр икӕу фӕдизу зӕрамыгъӕфӕдагъэхэм къыхахӕкӕ, ны-тыхэм шӕишъо-

ныгъу яӕм диштӕу, кӕлӕцӕкӕ-кӕу хэр зыфӕ нӕмыкӕ зыгъӕпсӕ-фыпӕ чӕпӕхэм агъӕкӕонхъу унашъо щы.

Республикэм ипсӕупӕхъу псыр къызыкӕуагъэхэм ащы-псӕурӕ кӕлӕцӕкӕу хэр социаль-нэу къӕухъумӕгъӕнхэм, унагъо-хэм ӕпыӕгъу афӕхъугъӕным апае ыпкӕ хӕмылӕу ахэр зы-гъӕпсӕфыпӕ чӕпӕхэм, сана-ториехэм агъӕкӕох. Апӕрӕ кӕо-гъум мы категориим къыхи-убытӕрӕ кӕлӕцӕкӕу 88-рэ, ятӕнӕрӕм 69-рэ хӕфагъэх. Ищы-кӕагъэ хъумэ, министерствэм а пчъагъэм джыри хигъӕхъон амал иӕшт.

Лагерым изытет нӕужым па-щхэм ауплӕкӕуах, алӕгъугъэм зӕригъӕрӕзагъӕхэр къыхагъӕ-щыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

КЪОДЖЭ ПСЭУПІЭХЭМ я II-рэ Урысые форум щылагъ

Чыплэ зыгъэорышлэжыным и Урысые Совет игукъэкыклэ къоджэ псэупіэхэм яфорумхэр зэхашчэу рагъэжыагъ. Урысые Федерацием и Президент дэжэ чыплэ зыгъэорышлэжыным ихэхъоныгъэклэ Советэу щызэхэщэгъэм ипрезидиум иигъэклотыгъэ зэхэсыгъоу 2009-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 30-м щылагъэм ащ фэгъэхьыгъэ унашъор щухэсыгъагъ. Апэрэ форумыр 2010-рэ илъэсым щылэ мазэм къалэу Орел щызэхашчэгъагъ, ятлонэрэр — 2001-рэ илъэсым мэкъуогъум Саранскэ шыкыуагъ.

Партиёу «Единэ Россиё» ипашчэу, УФ-м и Правительство и Тхьаматэу Владимир Путиным ащ къыщыгушылэ зэрэ-хигъэуэфыкыгъэмклэ, «Къоджэ псэупіэхэм зыгъэорышлэжыным иорганхэм язэхэщэн эпхыгъэ Юфыгъохэм джырэклэ язытэ цыфхэм хабзэм зэрэпсаоу уасэу фашырэ нахъ къырегъэлыхы».

Премьерым къоджэ псэупіэхэм ялофыгъохэм анахъ шхъа-лэхэм ащыщхэр къыхигъэщыгъэх. Мылкъумклэ ялофхэр зэрэдэйхэр ары анахъэу къызщыуцугъэр. «Къоджэ псэупіэхэмрэ муниципальнэ районхэмрэ ыпшъэклэ щылэ бюджетхэм ялэпылэгъу эпхыгъэх, ежхэм яеу щыт хахъохэр процент 30-м шлокыхэрэп», — къылуагъ ащ.

В. В. Путиным къызэрилуагъэмклэ, «мылкъу маклэ уилэу уишгъэрылхэр дэгъоу бгъэцэ-

клэнхэр къин мэхъу, умыгъэцэ-клэшхуэхуи къыхэкълэ». Къоджэ администрациехэм къафэгъэзэгъэ Юфыгъохэм ащыщхэр районхэм афагъэзэжынын фаеу мэхъу. «Зэрэхурэмклэ, къуаджэхэм чыплэ зыгъэорышлэжынылэхэр зэралэхэр тхылынылэм тетхагъ, ау чыплэхэм яхэхъоныгъэклэ къэкылаплэу ялэр маклэ дэд, ялахэп плёми хъушт», — къыхигъэщыгъ ащ.

Кадрэхэр зэримыкыухэрэри зыгъэгумэкхэрэм зыклэ ащыщ. «Регионхэр муниципальнэ къулыкыушлэхэм ягъэхъаырын, ялэплэсэныгъэ ихэгъэхъон зэрэхэлажэхэрэм джыри нахъ зырагъэушомбгъун фае», — къылуагъ В. Путиным. Премьерым зэрилытэрэмклэ, а Юфыгъо псэуи цыфхэм хабзэм лытэныгъэу фашырэ нахъ къырагъэлыхы.

Къоджэ псэупіэхэм нахъ шлогъэ ин хэлъэу пэшэныгъэ ащызехъэгъэнымклэ зишлуагъэ къэклонэу ылытэрэ юфтхъэбзэ зауэмэ ягугъу Путиным къышыгъ. «Мылкъу зэфыщытыклэхэр тэрэзэу гъэуэфыгъэхънэ фае, регионхэм, районхэм ыкли псэупіэхэм бюджетым къыхимыубыгъэрэ трансфертхэр зэралэлагъэхъащтхэ шыклэр тэрэзэу къыдэлъытэгъэн фае», — къыхигъэщыгъ ащ.

Къуаджэм Іэпылэгъу етыгъэнымклэ юфтхъабзэу зигугъу къышыгъэхэм ащыщ предпринимательствэ цыкълумрэ гурытымрэ Іэпылэгъу зерафэхъу-щтхэр. Илъэсэу къыхащтым

къыщыублагъэу предпринимательхэм Іэпылэгъу зэраратышт федеральнэ программэм юфышлэу зэрэригъэжыщтыр Путиным агу къыгъэкълэжыгъ.

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ чыплэ зыгъэорышлэжыным илофыгъохэмклэ икомитет итхьаматэу Вячеслав Тимченкэм зэрэхигъэуэфыкыгъэмклэ, «Урысыем имуниципалитетхэр пштэхэмэ, къоджэ псэупіэхэр ары анахъ зэшломыхыгъэ Юфыгъуабзэ зилэу къэнэжхэрэр. Джы къызнэсыгъэм псэуи апэу къыдэлъытэгъэн фэе социальнэ Юфыгъохэр ахэм ащызэшлохыгъэхэп, ары паклошъ, илъэс къэс ахэм япчъагъэ хэхъо».

«ВСМС-м итхьаматэу сызэрэщытым елытыгъэу, мафэ къэс чыплэхэм къарыкырэ тхыгъэхэм нэлуасэ зафэсшын фаеу мэхъу. Ахэм къатхы къоджэ еджаплэхэр зэрэзэфашыжхэрэр, цыфхэм медицинэ Іэпылэгъу зэрарамыгъэрэр, лъэмыджхэр ыкли гъогухэр зэрэзэхэкъутагъэхэр, къуаджэхэр гъунэм зэрэнэсыгъэхэр. Хабзэм ифедеральнэ органхэм анахъэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкыохэм къуаджэхэр зэтэгъэпсыхыгъэнхэр зэращыщы хэсэгъэуэфыкылы. Мы лъэныкыомклэ Юфым къэгъэзаплэ фэхъуным пае ВСМС-м къытефэрэр зэклэ ышлэшт, джащ фэдэу правительствэмрэ а Юфым фэгъэзэгъэ министерствэхэмрэ ащ къыхэлэжъэнхэм и шэгугъы».

МЭФЭКІ СЕМИНАР

Шэныгъи, плуныгъи арегъэгъоты

Адыгэ республикэ ныбжьыклэ библиотекэр зызэхашагъэр илъэс 25-рэ хъугъэ. Къытклэхуэхэрэ лэужыклар шэныгъэклэ, гъэсэнныгъэклэ гъэхъазырыгъэным ар тегъэпсыхыагъ.

Мэкъуогъум и I-м, 1986-рэ илъэсым Адыгэ хэку Советым инароднэ депутатхэм яунашъоклэ ар къызэлъахыгъагъ, апэрэ директорэу илъэси 10-м нахъыбэрэ илагъэр Мыгу Мелэч ары.

Культурэм иучреждение лъапсэ ышлынымклэ, ифонд угъоигъэнымклэ, шыклэ-амалхэр къыхэхыгъэнхэмклэ, кадрэ дэгъухэр зэгъэгъотыгъэнхэмклэ мы бзылфыгъэм юфышхо ышлагъ. Гутетныгъэ Юфым физилэ коллективым псынклэу зиштагъ, игъогу лыигъэклотыгъ.

1991-рэ илъэсым Адыгэ автоном хэкур республикэ зэхъум, библиотекэм истатуси зэхъокыгъэ, «Республикэ ныбжьыклэ библиотекэклэ» еджагъэх.

1998 — 2011-рэ илъэсхэм библиотекэм пэшэныгъэ дызэрихыагъ АР-м культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэу Къыкъ Беллэ.

Республикэ ныбжьыклэ библиотекэм плуныгъэ-гъэсэнныгъэр, культурэ-цыфыгъэ шапхъэхэр къыуэхумэхэу юф ешлэ, юфтхъэбзэ зэфашыафхэр зэхэщэх, шэныгъэ гушчэу зэрэщытыр кигъэтхъэу ауужырэ илъэс зытфы-зыхым темэ зэмылэужыгъохэмклэ семинархэр зэхэщэх. Конференциехэм, форумхэм ахэлажэ, юфшлэклэ къулайныгъэр егъэпыгъ. Джырэ уахъгъэм библиотекэм ипашъ Хъаклэмыз Мадинэ.

Мэкъуогъум и 23-м, 2011-рэ илъэсым Адыгэ республикэ ныбжьыклэ библиотекэм мэфэкл шапхъэм итэу шпольшыр семинарэу «**Читающая молодежь России: поколение надежды**» зыфилоэр зэхэщэх. Семинарым илофшлэн АР-м ибиблиотекэхэм ялэшхыгъэтхэр, культурэмклэ Министертствэм испециалистхэр, къэралыгъо ыкли общественнэ организациехэм ялыклогхэр хэлэжыщтых.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ТКЪОШ РЕСПУБЛИКЭМ

Благъэ зэфэхъугъэх

2011-рэ илъэсыр Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм благъэхэм, хъаклэхэм (куначество) я Илъэсэу щыхагъэуэфыкылы. Ащ къыхиубыгъэрэ юфтхъабзэхэм ащыщ бэмшылэу Прикубанскэ районым щыпсэухэрэм Адыгэ-Хъэблэ районым иллыклогхэр къызэрэрагъэблэгъагъэхэр. Дахэу зэпэгъокыгъэ цыфхэм мафэр гъэшлэгъонэу агъэклауагъ. Общественнэ организациехэм, нахъыжхэм ясоветхэм, бзылфыгъэ организациехэм япашчхэр зэлукагъэх, зэдэгущылагъэх, районитлум япашчхэр блэгъэныгъэрэ социальнэ-культурнэ зэпхыныгъэрэ зэрэзэдашпырэм фэгъэхыгъэ Зэзэгъыныгъэм клэтхагъэх.

Зэлуکلэгъур мэфэкл шыпкъэ хъугъэ. Цыфхэр чэфыгъэх, ныбжьыклэхэр зэнэкъокыгъэх, хъаклэу къэклауагъэхэм нэпэп-лэу къошын аратыгъ. Нэужым хъаклэхэр Іанэм рагъэблэгъагъэх. Мыщ дэжымы узэклуным, узэпэблэгъэным, узэщымыхъаным нахъышлэу цыфхэмклэ зэрэщымылэр къыушыхъатэу, Іэнэ зэфашыафи 5-мэ къызэхэхъагъэхэр аклэрытлэсхыагъэх. Ахэр къэрэщэе, абазин, къэзэкк, нэгъой ыкли тырку-месхитинцэ шхынхэмклэ ушгъэагъэх.

— Илъэсишгъэ заулэ хъугъэу зауи бани тазыфагу имылыгъэу тызэдэпсэу, — къарилуагъ хъаклэхэм КъЩР-м лъэпкъ юфхэмрэ хэутын юфхэмрэклэ иминистрэу Сунонова Насыпхъан. — Къэрэщэе чыгур — мамырныгъэм ичлыгу. Тызэрэзэгъурылорэм республикэм ылапсэ егъэпыгъ, тисабыйхэри тапэкли зэгъурылорэу зэдэпсэуштых.

Адыгэхэм сыдигъокли благъэхэр ялагъэх. Ахэм зыщищыкла-гъэм ялэжыгъэккли, ямылкъукли адэгъуащэщтыгъэх. Цыфыгъэкклэ, шхъэкклэфагъэкклэ зэпэгъоклыщтыгъэх, сыд азыфагу къыдэхуухыагъэми, зэпуцужыщтыгъэхэп. Мамырэу, гүфэбэныгъэ зэфырялэу зэблагъэхэр зэдэпсэуштыгъэх.

Джащ фэдэ рэхъатныгъэ Кавказыми илыныр ары къэрэща-ехэм къырахыжыгъыгъэ цыф зэфыщытыклэ-зэхэтыклэ шлагъор зыфэлажырэп.

Гупчэ къызэлъахыгъ

Цыфхэм ялынтфэхэм ялэзэгъэным пае зимедучреждениехэр нахъышлоу зэтырагъэпсыхъащт субъектхэм икыгъэ илъэсым КъЩР-р ахагъэхъагъ. Охътэ клэкыклэ республикэ симэджэ-щым лынтфэхэм зыщялэзэхэрэ гупчэ къыщызэлъахыгъ. Мыщ инфаркт ыкли инсульт хъугъэ цыфхэр джы цагъэхъужыщтых.

Гупчэм изтэгъэпсыхъан федеральнэ ыкли республикэ бюджетхэм къахыгъэу сомэ миллиони 180-рэ пэлуагъэхыагъ.

Гупчэр мэкъуогъум и 14-м къызэлъахыгъ. Ащ отделение зэфашыафэу 9 хэт, нэбгыри 100 фэдизмэ а зы уахътэм ащелэ-зэнхэ альэклышт. Лъэхъаным диштэрэ оборудование члагъэуауагъ, ащ ишлуагъэкклэ сымаджэу гупчэм къащагъэм илажыр псынклэу къыхагъэщынышъ, елэзэнхэ альэклышт. Мыщ юф щызышлэшт врачхэм тикъэралыгъо щызэлъашлэрэ симэ-джэщхэу лынтфэхэм зыщялэзэхэрэм стажировкэ ащахыгъ, яшлэныгъэхэм ахагъэхъагъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэу ЛДПР-м ифракции хэтхэм 2011-рэ илъэсым ия III-рэ квартал цыфхэр зэрэ- рагъэблэгъэщтхэ графикыр

N n/n	ЫлэкъуацІ, ыцІ, ятацІ	Зыригъэблэгъэ- щтхэ мафэр	Зыригъэблэгъэщтхэ уахътэр
1	Пэнэшъу Къэплъан Мухъдин ыкъор	<u>21.07.2011</u> <u>18.08.2011</u> <u>15.09.2011</u>	сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы
2	Пэнэшъу Батыр- бий Мухъдин ыкъор	<u>28.07.2011</u> <u>25.08.2011</u> <u>22.09.2011</u>	сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы
3	Андреев Игорь Евгений ыкъор	<u>14.07.2011</u> <u>11.08.2011</u> <u>8.09.2011</u>	сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы сыхъ. 14.00-м щегъэжыагъэу 17.00-м нэс пэшлорыгъэшъэу зарагъэтхы

ЛДПР-м ифракции иобщественнэ приемнэ мыщ фэдэ чыплэм щыл: кь. Мыекъуапэ, Тоголым иур., 2. **Телефоныр:** 8(8772) 57-04-95.

Ыпклэ хэмылэу Іэпылэгъу афэхъуштых

Къэралыгъо программэу «Ыпклэ хэмылэу цыфхэм юридическэ Іэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфилоэрр гъэцэклэ-гъэным пае Адыгэ Республикэм и Нотариальнэ палатэ «Ыпклэ зыхэмылэ юридическэ Іэпылэгъум и Мафэ» 2011-рэ илъэсым, мэкъуогъум и 23-м зэхичэщэн унашъо ышыгъ. Ащ хэлэжыщтых квалифицированнэ юристхэр: адвокатхэр, нотариусхэр, правэухъумэкло органхэм ялыклогхэр, нэмыклэхэри.

Юридическэ Іэпылэгъу зищыклагъэхэр зэклэ АР-м и Нотариальнэ палатэу Димитровым ыцлэ зыхырэ урамым тет унэу № 3-м члэтым а зы мафэм рагъэблагъэх.

2011-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 23-м зэрэ Урысыеу шыклогъэ мыщ фэдэ акцием АР-м и Нотариальнэ палати хэлэжыагъ.

— Мыщ фэдэ юфтхъабзэхэм социальнэ мэхъанэ зэралэр къыдэтлгыти, ар Мыекъуапэ щызэхэтцэнэу итхъухыагъ, — къылуагъ АР-м и Нотариальнэ палатэ ипрезидентэу Сэмэгу Людмилэ.

ТИЗЭДЭГУШЫНЭГЪУХЭР

Мамыр зэдэлсэуныгээр хэжъоныгээ пстэуми альапс

Адыгэ Республикэм лэпкь ИофхэмкIэ, Iэклиб кээралхэм ащыпсээрэ тилэпкьэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли кээрар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхьо Аскэр загъэнэфагъэр бэшлагъэп. Илээс тIоклым ехьугъ ар зытшIэрэр. А палъэм кыкIоцI IэнэтIэ пчъагъэмэ алутигъ. Нэлуасэ тызыфэхьугъэ палъэр кыщещьэ Мыекьопэ СМК-3-м ипашэу Иоф зишIэщыгъэ лээхьаным. ПсэолъэшI организацием илэшхьэтэтээ, кыкIэлъыкIогъэ палъэм а IэнатIэм дикIыгъоу «Адыгсельстроими» ипэщагъ, нэужым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу хадзи, Парламентым псэолъэшIынымкIэ, транспортимкIэ, связымкIэ ыкли унэ-коммунальнэ хьызмэтымкIэ икомитет итхьаматэу илээситфэ Иоф ышIагъ. Ащ ыуж бэ темышIэу зыцIэ кьетIогъэ комитетым итхьаматэу агъэнэфагъ. Аскэр республикэм ибщественнэ щылакли чанэу хэлэжхэрэ адыгэлI. Адыгэ Хасэм итхьаматэу лээхьанэ кыхьахьыгъ. ЯчIыгужь кьэзыгъээжыгъэ тилэпкьэгъухэм Iэпылэгъу афэхьугъэнымкIэ фондым изэхэщакIохэм ащыщ ыкли илээсыбэрэ ащ ипэщагъ. Армением икьалэу Спитак чIыгур зыщэсысы «Адыгсельстроим» ыцIэлэ зыпкIыгъэуцожьын ИофIэнхэм ахэлэжхьэшт псэолъэшI купышхоу агъэкуагъэм ипэщагъ, джащ фэдэу а пшээрIл дэдэр ыгъэцакIээ, Чэчэн Республикэм щыкIогъэ заом зэщигъэкъуагъэхэр зыпкIыгъэуцожьыгъэнхэм илахьышIу хишIыхьагъ. КIэклэу

кьэпIон хьумэ, ыныбжькIэ илээс шьэныкьом ехьугъэ кьодыем, щылэныгъэ гъогу дахэ кыкIулыгъ.

Непэ ащ гушылэгъу тыфэхьугъ зипэщэ комитетым пшээрIл шхьалэу ыгъэцакIэхэрэм кьатедгъэгущыIэ ыкли гъээтетеджэхэр ахэм нэлуасэ афэтшIыхэ тшIоигъоу.

— Тэрээу олытэмэ, журналистикэм ыкли кьэбарзехьэ амалхэм ялофшIэн ехьылэгъэ лэныкьомкIэ тиздэдэуцылэгъу кьедгъажьэ тшIоигъу. Ори ошIэ илээс заулэ хьугъэу тиреспубликэ журналистикэм яфорум зэрэщыгъэхэрэр. КьытшIошIы зичэзыу а Иофыгъор зыщыIэщтыр кьэблэгъагъэу. Мызэгъоум Адыгеим ар сыдэуцтэу щыкIоцта, ыпэрэхэм зыгорэкIэ атекIэу гъэпсыгъэцта?

— Кьэбарзехьэ амал жьугъэхэм яатфэнэрэ Международнэ форуму кьалэу Мыекьуапэ мэкьюгоум и 23 — 25-хэм щыкIоцтым зыфэтэгъэхьабыры. Ащ цIэу иIэр «Зэклэми яшIоигъоныгъэхэм апае зэдэлэжхьэныр» зыфэпIощтыр ары. Илээситфэ узкIэлэбжымэ, кьэбарзехьэ амалхэм ямеж-региональнэ форуму «Адыгэ Республикэр — Краснодар краир: зэклэми яшIоигъоныгъэхэм апае зэдэлэжхьэныр» зыфилоу рэм хэлэжхьэхэрэм шьуфэс арахьэ, а Иофыгъом изэхэщакIохэм кьалогъагъ форуму илээс кьэс зэхашхэ ашIыным ыкли Кьыблэ федеральнэ шьолъырым кьыхиубыгъэр субъект пстэури кьыхэлэжхьэ хьуным зэрэщыгъыгъэхэрэр. 2009-рэ илээсым ащ тэтэу агъэпсыгъагъ, Кьыблэ федеральнэ шьолъырым исубъектхэм, Абхъаз Республикэм ыкли Кьыблэ Осетиим кьарыкIыгъэхэр форумым кьэклэогъагъэх. Мы илээсым адыгэхэр зыщыпсэуэхэр кьэралыгъохэм кьарыкIышIтхэм итжэ.

Ори узэрэщыгъэуазу, форуму журналистикэм яеплэыкIэхэр кьызыщыралотыкIыхэрэ зэхьаплэу хьугъэ. Ятфэнэрэ зIуфIэгъуым кьышIалэтышт Иофыгъохэм ащыщы: СМИ-м икьэралыгъо ыкли унэ органхэр. Тапэклэ сыдэуцтэу гъэпсыгъэщтхэ? СМИ-хэр терроризмэм ыкли экстремизмэм зэралэуцужьхэрэр. Хэдзынхэр ыкли СМИ-хэр. Редакциехэмрэ рекламэрэ. Ахэм нафэ кьашIы зытегушыIэщтхэр непэ зигъо дэдэ Иофыгъохэр зэрэщыгъэхэр. Ау анахьэу кьыхэзэгъыцы сшIоигъу экстремизмэм пэуцужьыгъэным ехьылэгъэ лэныкьор. Гухэклэ нахь мышIэм, теорие кьодыеу щымыгъэу, форумым хэлэжхьэщтхэм ащыщыбэм экстремизмэр зыфэдэр алъэгъугъ, аушэтыгъ, зэхашагъ. Обществэм кьыхэхьухьэрэ мыхьо-мышIагъэхэмкIэ кьэбарзехьэ амалхэм пшэдэклижышхо ахьы. Ары а темэр мы-

зэгъоум зытегушыIэщтхэ Иофыгъохэм агупчэ шьыпкьэ кьызыклиуцорэр.

— Тыхэмьукьорэмэ, комитетым илофшIэн илэныкьомышхоу цыт общественнэ организациехэм Иоф адэшIэгъэныр. Зэклэми ашIэ ахэм зэгурьIоныгъэу ахэлъым тиреспубликэ щыпсэурэ лэпкь пстэуми азыфагу илэныкьом зыфэцIыкIэхэр, республикэм иобщественнэ-политическэ рэхьатныгъэ бэклэ зэралытыгъэр. А ИофшIэнышхом сыдэуцтэу узипэщэ комитетым хэлэжхьэра, сыд фэдэ шанхьэхэм ар ателгытагъа?

— КьызэрэпIуагъэу, ар ИофшIэнышхоу зэрэщыгъым имыза-кьоу, рэхьатныгъэ ахэлэу пстэури тиреспубликэм щызэдэпсэунхэм пашэ кьэбгъэланлэ мыхьушIт ыкли пшэдэклижыныгъэ ин зыпылэ Иофэу щыт. Ары программэмэ гъэнэфагъэхэм атегъэпсыкIыгъэу тиреспубликэ ар щызэхэщэгъэн фаеу республикэм илэшхьэтэтхэм и зыкIалыгъэрэр. Тиреспубликэ зэшIуныгъэрэ зэгурьIоныгъэрэ илэныкьом пашэ мылэхьаным тикомитет республикэ программэ заулэ егъэцакIэ. Ахэм ащыщы «Этнокультура хэжьоньгъэхэр ыкли экстремизмэм пэшIуеклогъэныр» зыфилоу 2011 — 2015-рэ илээсхэм, «Iэклиб кьэралыгъохэм ащыпсэурэ тыхэгъэгъухэм зэпхыныгъэу адытIлэхэм ахэгъэхьогъэныр ыкли гъэпытэгъэнхэр» зыфилоу 2009 — 2011-рэ илээсхэм, «Пшызэ шьолъыр икьээкь дэз обществэ и Мыекьопэ кьээзкь обществэу Адыгэ Республикэм щызэхэщэгъэм кьэралыгъо Iэпылэгъу етыгъэныр» зыфилоу 2010 — 2012-рэ илээсхэм, «Адыгэ Республикэм щыпсэуэхэрэм патриотическэ пIуныгъэ ахэлэхьэгъэныр» зыфилоу 2011 — 2015-рэ илээсхэм ателгытагъэхэр. А программэхэм атегъэпсыкIыгъэ Иофыгъохэм ягъэцIэклэн кьыхэлэжхьэ лэпкь-культура общественнэ организациехэр ыкли патриотическэ клубхэр. Ащ ишIуагъэклэ межэтническэ ыкли межконфессиональнэ мамырныгъэу ыкли зэгурьIоныгъэу Адыгэ Республикэм илэныкьом нахь пьгъэ мэхьу.

Хэгъэгум иобщественнэ-политическэ щылаклэ общественнэ организациехэм дин объединениехэрэм мэхьанэу щырялэм илээс кьэс хэжьо. Республикэм икьэралыгъо хэбзэ органхэм

комиссие зэфэхьафхэр, советхэр, ИофшIэн гъэнэфагъэхэр зыгъэцIэщтхэ купхэр ащызэхэщагъэх. Ахэм ахэтых республикэм щылэжхьэрэ общественнэ организациехэм ыкли дин объединениехэм япашэхэр. Арышгъ, тиреспубликэ ищылаклэклэ мэхьанэ шхьалэ зилэ Иофыгъохэм язэшIохын общественнэ организациехэм ялыкIохэри чанэу кьыхагъэлажхьэх.

ЖьоныгъуакIэм тиреспубликэ щыхагъэуэфыкIыгъ Хэгъэгъу зэошхом ТекIоныгъэр кьызыщыдахыгъэр илээс 66-рэ зэрэхьугъэр. Мэфэклим ехьылэгъэ Иофыгъохэу республикэм щыкIуагъэхэм кьахэлэжхьагъэх Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет, Урысыем и ДОСААФ и Адыгэ чIыплэ кьутамэ, патриотическэ клубхэр, общественнэ организациеу «Адыгэ Республикэм ибзылэфыгъэхэм я Союз».

Тикомитет Иоф шешIэ терроризмэм пэшIуеклогъэным ехьылэгъэ информационнэ политикэу зыфэдэщтыр зыгъэнэщфэр Эксперт советым. Ащ хэжхьэ лэпкь-культура организациехэм, дин объединениехэм, кьэбарзехьэ амалхэу республикэм щылажхьэхэрэм япашэхэр. Мэфэклэ ыкли шIэжэ мафэхэм, Адыгэ Республикэм ыныбжэ илээс 20 зэрэхьурэм зафэгъэхьабырыгъэным ехьылэгъэ Иофыгъохэр, зэдэлэжхьэныгъэм ехьылэгъэ Зэзэгъыныгъэу зэдэтшIыгъэр гъэцIэклэжыгъэным апае общественнэ организациехэм ыкли дин объединениехэм ялыкIохэм язэхэсыгъохэр тикомитет зэхэщх.

— КьызэрэпIуагъэмкIэ, комитетым инэу ыналэ тырегъэтэ тилэпкьэгъэхэу Iэклиб кьэралхэм ащыпсэуэхэрэм адытIлэ зэпхыныгъэхэм хэжьоньгъэхэр ягъэшIыгъэнхэм ыкли гъэпытэгъэнхэм ехьылэгъэ ИофшIэным. Щыф кьызэрэпIуагъэм яшIоигъоныгъэ тегъэпсыкIыгъэу ар зэхэпцэн умылэжIышIтэу кьызыщыцыхьыгъэр лэныкьохэр щыIэнхэкли мэхьу. Сыда пIомэ кьэралыгъошхоу тызыщыпсэурэм щызэрэщыгъэр политикэм ишанхьэхэм уадэхын пIэжIышIтэп. Аруу цытми, сыда анахьэу кьыхэбгъэщын пIэжIышIтэп?

— Хэхэс тилэпкьэгъэхэм зыфэцIыкIэу адытIлэхэр шIуагъэ кьатэу, пIэлэ чыжьэм ыкли нахьышIум тызэрэфэкло-

щтым атэтэу зэхэщэгъэнхэ фаеу Адыгеим ипашэхэм агъэнэфагъ. Ащ пашэ республикэ программэу «Iэклиб кьэралыгъохэм ащыпсэурэ тилэпкьэгъэхэм зэпхыныгъэу адытIлэхэр гъэпытэгъэнхэр ыкли хэжьоньгъэхэр ягъэшIыгъэнхэр» зыфилоу 2009 — 2011-рэ илээсхэм ателгытагъэр тэгъэцIэжхьы. Ащ изэхэгъэуцонкIэ заказ язытыгъэр тикомитет. Кьызэтыгъэныгъэ илээситIум кьыкIоцI программэм тегъэпсыкIыгъэ Иофыгъо тIоклым ехьу зэхэщагъэ. Нахь шхьалэу щытхэм ащыщых адыгэ культурам ехьылэгъэ международнэ фестивалхэр, тилэпкьэгъу хэхэсхэм кьэбархэмкIэ зэпхыныгъэхэр адэшIыгъэнхэр, адыгабзэр, адыгэ культурау кьэбгъэнэжыгъэнхэм ехьылэгъэ Иофыгъохэр, ныбжыкIэ зэхэжыныгъэхэр, бзэм-рэ культурамэр зэрэзэрагъэшIэщтхэ тхьылхэр алэклэгъэхьэгъэнхэр. ГушыIэм пашэ, клэлэцIыкIу-хэм ыкли зыхэжыгъэхэм яхудожественнэ творчествэ ехьылэгъэ международнэ фестиваль-конкурсэу Мыекьуапэ щыкIуагъэм Абхъаз Республикэм, Молдовэм, Сирием кьарыкIыгъэ лыкIохэр, Адыгеим кьэжыкIыгъэ тилэпкьэгъухэр, Кьэбэртэ-Бэлякьарым, ЮФО-м хэхьэрэ субъектхэм ялыкIохэр хэлэжхьагъэх. ПстэумкIи нэбгырэ 500-м ехьу фестивалым кьэклэогъагъ. Джащ фэдэу «Адыгэхэр (черкесхэр) я XIX-рэ лэлэшIэгъум: заом икьыныгъохэр ыкли мамырныгъэр» зыфилоу темэмкIэ МГТУ-м щыкIогъэ международнэ научнэ-практическэ конференцием Тыркуем кьыкIыгъэ адыгэ шIэныгъэлэжхьэри хэлэжхьагъэх.

— Тилэпкьэгъэхэм адытIлэ зэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэмкIэ кьэбархэр зыгъэцIэжхьэныгъэхэм зэхэщакIэу яIэм бэу зэрелгытыгъэр гурылогъуаеп. КьызэрэпIуагъэм яшIоигъоныгъэ тегъэпсыкIыгъэу ар зэхэпцэн умылэжIышIтэу кьызыщыцыхьыгъэр лэныкьохэр щыIэнхэкли мэхьу. Сыда пIомэ кьэралыгъошхоу тызыщыпсэурэм щызэрэщыгъэр политикэм ишанхьэхэм уадэхын пIэжIышIтэп. Аруу цытми, сыда анахьэу кьыхэбгъэщын пIэжIышIтэп?

— А лэныкьомкIэ ГТРК-у «Адыгеям» зехищэрэ телекьэтыным ишIогъэшхо кьэклэ. Джащ фэдэу Адыгеим кьэзыгъээжыгъэ зышIоигъохэм апае адыгабзэклэ, тыркубзэклэ, арапыбзэклэ зэдэжыкIыгъэхэу справочнэ материалхэр тикомитет Интернетым сайтэу щыриIэм идгъэхьагъэх, ахэр пстэуми зыIэклэгъэхьанхэ алэжIышIт. Хэхэс адыгэ ныбжыкIэхэр тиашьэрэ еджапIэхэм

зэраштэхэрэ шIыкIэр тыркубзэклэ зэдэжIыжыгъэу тисайт илэ. Адыгэ лэпкь радиоу ыкли телевидениеу «Нарт — ТВ» зыфилоу адыгэхэм яунаеу Иорданием Иоф щызышIэрэм зэпхыныгъэхэр дьытIэх. Тарихьыр, культурау, адыгэхэм яунэгъо кIоцI щылаклэ кьызылотыкIэрэ материалхэр ащ Iэклэгъэхьахь, Адыгеим кьэбгъэлэжхьонхэр щытехыгъэнхэмкIэ тишIуагъэ етэгъэкли. КьэжыкIыгъэ тилэпкьэгъухэр чIыплэм зэрэсэжыгъэхэр кьэбгъэлэжхьонхэм фэшI, илээс кьэс гъээтхэм, радиом, телевидением конкурсхэр ащы-зэхэтэщх. Iэклиб кьэралхэм ащылэжхьэрэ адыгэ организациехэм Адыгеим икьэралыгъо символикхэр, тхьылхэр, посobie-хэр, нэмыкI Iэпылэгъу матери-алхэр алгытэгъэлэсых.

Хэхэс адыгэхэм адытIлэ культуранэ ыкли гуманитарнэ зэдэлэжхьэныгъэм епхыгъэ политикэу Адыгэ Республикэм зэрихьэрэм зэклэжыкIокIэ гъэнэфагъэ хэлэжыгъэным фэшI СНГ-м, тыхэгъэгъэхэу Iэклиб кьэралхэм ащыпсэуэхэрэм ыкли международнэ гуманитарнэ зэдэлэжхьэныгъэм ялофхэмкIэ Федеральнэ агентствэм Зэзэгъыныгъэ дэтшIыгъ. Ащ Иофыгуагъэ егъэнафэ. Пстэуми апэ игъэшIыгъэн фаехэм ащыщ гуманитарнэ ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтымрэ Адыгэ кьэралыгъо университетымрэ зэгъусэхэу мзы-хым кьыкIоцI Тыркуем щыпсэурэ адыгэхэм апае зэрэдэжхьэщтхэ тхьылэ комплект кьызэрагъэхьа-зырышIтыр. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм иапшьэрэ еджапIи-ту заявкэу атыгъэм тегъэпсыкIыгъэу, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкIэ ыкли шIэныгъэмкIэ и Министерствэ Адыгеим апшьэрэ гъэсэныгъэ щызэзэгъэ-гъыты зышIоигъо тилэпкьэгъухэм апае чIыплэ 70-рэ ыгъэнэфагъ. Нэбгырэ 50-р АГУ-м, нэбгырэ 20-р МГТУ-м аштэтшых.

Бэ джащ фэдэу зигугъу кьэпшIын пIэжIышIтэу щыIэр. Ау тилэпкьэгъу хэхэсхэм хэшIыкIэу Iэпылэгъу ятыгъэным фэшI программэхэм кьыдалгытэрэ лэныкьохэм нахьыбэу мылкъу апэлугъэхьэгъэн фае. ГушыIэм пашэ, игъо шьыпкьэу пIэытэн пIэжIышIт тилэпкьэгъухэр зыщыпсэуэхэр кьэралхэм алгыIэ-сынуу адыгабзэклэ ренэу кьэтынхэр зэхэщэгъэнхэр.

— Аскэр, зэо машIом кьы-хашьыжьыи ячIыгуэжэ кьащ-жыгъэ адыгэхэм афагъэпсы-гъэ кьуаджэу Мэфэхьаблэ ищылаклэ гушыIэ заулэ кьенло-лэн пIэжIышIтэу?

— Урысые Федерацием и Правительствэ 2007-рэ илээсым Ионыгъом и 10-м номерэу 572-рэ зытэтэу кьыдыгъэжыгъэ уна-шхомкIэ кьуаджэм Мэфэхьаб-лэклэ зеджагъэхэм кьышыуб-лагъэу, тилэпкьэгъу хэхэсхэм а псэупIэм ашIогъэшIэгъонэу аналэ кьытырадзагъ. Мы лээхьаным Iэклиб хэгъэгъу зэфэхьафхэм ащыпсэурэ адыгэхэу нэбгырэ 70-р а кьуаджэм унэ пашы ашIоигъоу кьыкIэлэ-лугъэх. Ащ ыпкь кьыкIэу, кьуа-джэм игъунапкьэхэм зыгъэу-шхомбгъугъэн, гектар 50 кьы-хэгъэхьогъэн фаеу хьугъэ. Ащ нэмыкIэу, ыпэклэ аратыгъэгъэ чIыгу Iахьхэм яхьылэгъэ реви-зиеу ашIыгъэм кьызэригъэ-лэжыгъагъэмкIэ, хэпIэ 29-м псэ-олъэшIыныр ащэклэ.

— Тхьагъэгъэпсэу, Аскэр, уахтэр зэрэуиакIэм емылгы-тыгъэу, тиупчIэхэм джэуап кьыптыжыны зэрэпIэжIы-гъэмкIэ.

СЭХЬУТЭ Нурбий.

РОДИНА-МАТЬ
ЗОВЕТ!

Мы гушыИтЮу тицЫфхэм гухэкЫбэ кьафэзыхьыштхэр тикьоджэ унэ игупэ лъэгүцэ пылъэгъэ радио шЮцІэшхоу табэм фэдгъадэштгыгъэм кьилъэти, гъэмэфэ тхьамэфэ мэфэ фабэ тичЫлгъэ кьызэрэфаклорэм имэкъэгъэу тыгъэнэбзыйхэм атамэхэм ательхэу огум зыра-дзагъ. Зэо мэхъаджэр кьызэрэ-жъагъэр а гушыІэхэмкІэ зэкІэ тигъэгъушхо шыщ Іахь цЫ-кЮу снадыгъ кьуаджи гуи-псэихэу кьылЫІэсыгъ. Чэ-фыгъор ренэу зыдэІукЫштыгъэу кьысІлошІыштыгъэ сичы-лэ а гушыИтІум кьызэрэхь-кЫлгъэ умышІэжынэу. Тыгъэш-хоу тыкъэзыгъэнэфэу ыкІи ты-къэзыгъэфабэу кьыкьокЫлгъэм нэрымЫлгъэу пэлухэо фашЫлгъэ кьысІлошІэу гушыІэ гомыІу-хэу радиом кьилъэтыгъэхэм тишагухэри тиурамхэри шы-нэгъо хьылгъэ зэфэшхьаф-хэмкІэ кьаутІэсхьыгъэх. Зигу-шыІэ пэпчэ чэфыгъо-хьалъэ-гъэр кьызыхьыштыгъэхэ си-кьоджэгъухэр «зэо» гушыІэ гуаом зэкІиІуІагъэх.

А гушыІэ кІэко цЫкІум бэ-дэд жьалымыгъэу кьыкЮ-

Хэгъэгү зэошхор кьызежъагъэр ильэс 70-рэ непэ мэхъу

Заор кьежъагъ...

цЫкЫгъэр. Апэу гушыІэкІэ заор тиурамхэм кьатехьагъ, ти-шагухэм кьадэхьагъ, тиунэхэм кьарыхьагъ. Тятэхэр, тыыхэр, тилахьылхэр, тигъунэгъухэр зэ-лыдашыгъэх. Джарэуштэу ти Адыгэ хэку мыин ращышъ, Хэгъэгү зэошхоу зызыушъом-бгъурэм нэбгырэ мин 80-м ехъу ащэ, нэбгырэ мин 30-м ехъум кьагъэзжырэп. Ахэм ащышы-бэр хьадэгъэ зэпымыужькІэ яша-гухэм кьадэхьажьых, яунэхэм кьарэхьажьых. Къэзымыгъэзэ-жыгъэхэм янахьыбэри «зыдэ-хьугъэр амышІэу кІодыгъэ» зы-фиІорэ гушыІэхэр яшъуашэу чЫпІэ зэфэшхьафхэм ащэфэ-хьых.

Мэфэ 1415-рэ зимэшІо лыгъэ тичЫгу шыхьушІэшт заом иапэ-

*** Адыгеим икЫ-гъэхэу Хэгъэгү зэо-шхом нэбгырэ мин 80-м ехъу хэлэжъагъ, ащ шыцэу мин 30-м ехъум кьагъэзжы-гъэп.

*** Тихэкурэ кра-имрэ ащыпсэурэ ады-гэхэм ялыкЮ нэбгы-ри 7-мэ Советскэ Со-юзым и Лыхъужьы-цІэ, нэбгыритІумэ дзэкІолІ Шытхъум иорденищ кьафа-гъэшъошагъ.

рэ лъэбэкъухэр кьызнэсыгъэ-хэм зыкІэ ащышыгъ Брест пы-тапІэр. Нэужым ЛыхъужьыцІэр зыфагъэшъошэшт а пытапІэр цЫф лъэпкэ зэфэшхьафхэм яЛыкЮхэр зыхэхьэштгыгъэхэ гарнизоным чэц-мэфабэрэ пыеу ежъ фэдэ пчъагъэкІэ нахь кЮ-чІэшхор шызэтыриІэжагъ. Фэшъ-хьаф цЫф лъэпкэхэм ахэтхэу адыгэ кІэлэ пчъагъэми Брест пытапІэр кьаухьумэзэ, лыгъэ зэ-рахэлъыр кьышагъэлъэгъуагъ. Анахь кьахэшыгъэхэм ащышых Бэстэ Аюбэ, Дэрбэкъо Чэлэмэт, Лаикъо Шэбанэ, Шъхьэлэхэо Юсыф, Шъхьэтумэ Мухъарбий.

Заом инэмыкІ чЫпІабэми Адыгеим рашыгъэхэм лыгъэу ахэлъыр кьащагъэлъэгъуагъ. Тихэку икЫхи фронтм Іухьа-

гъэхэм ащышхэу кьэзыгъэзэ-жыгъэхэм зи ахэтыгъэп орден-ми медальми кьыфамыгъэшъо-шагъэу. Адыгеимрэ Краснодар краимрэ ащыпсэурэ адыгэхэм яЛыкЮ нэбгыри 7 Советскэ Союзым и Лыхъужь хьугъэх. Тигуапэу ахэм ацІэ непи кьэтэІо: Андырхъое Хъусен, Ацумьжэ Айдымыр, Бжыхьэкъо Кьымчэрий, Кьош Алий, Нэхэ Даут, Тхьагъушъэ Исмахьил, ШЮцІэ Абубэчыр. Тихэку икЫ-гъэхэм ащышхэу нэбгыритІумэ — Гошэкъо Мыхьамодэрэ ШъхьакІумэдэ Мэсхъудэрэ дзэкІолІ Шытхъум иорденищ кьафагъэшъуаши, ахэр ыпшгэ-кІэ зыцІэ кьетІогъэ лыхъужь-хэм афагъэдагъэх.

Заом иапэрэ мафэхэм кьа-шегъэжъагъэу тылым Іоф шызышІагъэхэми гъэхьагъэу ялр макІэп. Заом Іутхэм ящы-кІагъэхэр гъэхьазырыгъэн-хэмкІэ, ахэм ІэпыІэгъу афэхьу-гъэнымкІэ тигъэу шыпсэухэрэм ашІагъэр бэ.

Джы тызфэлъаІорэр чЫгоу тызчыпсэурэм «заор кьежъагъ» зыфиІорэ гушыІэхэр ныбжьи шымыІужьынхэр ары. Мамыр-ныгъэшъ цЫфлэпкьым ибы-ракъыр, ренэу ар тичЫгу шэ-рэбыбат.

ЛІХЪУСЭЖЪ
Хьаджэртбий.

**Тыздэхьугъэр амышІэу тэ-тыкІодыгъэп,
ЗышІэн фэягъэм гъунэ кьытІыфыгъэп,
«Зыдэхьугъэр амышІэу» тэ-кьытаІуагъ,
Мыхъуныр зыІуагъэм ды-рагъэштагъ.**

Кьэлэкьутэкъо Бэчмызэ нүсэ шыцэу сыгу рихьыгъэ пычы-гъор джыри зэ кьыкІэстхыкЫ-жыгъ.

ОшІэ-дэмышІэу 1941-рэ ильэсым мэкьюгум и 22-м ти-хэгъэгү кьытебэнэгъэ фашист теахлэхэм кьызыдахьыгъэ кьы-ныгъохэр сикъуаджэу Мам-хыгъэ дэсыгъэхэми тхьамыкІэ-гъошхоу апшгэ кьыдэфэгъагъэх. Сятэу Лышэ Паши (ильэс 40 ыныбжыгъ), сятэшэу Алий (ильэс 25-м итыгъ), нэмыкІ хьуІыфыгъэ чьэпхыгъэу зы-ныбжыкІэ кьызытефэу чылэм дэсыгъэхэри Іоныгъом и 16-м, 1941-рэ ильэсым заом ащагъэх.

Заор кьызежъагъэм сыри-лэгъу шыпкэ пІоми хьушт. Сятэ зыдашым мээитф сыныб-жъэу ныбэм силыгъ. Арышъ, сятэ силъэгъугъэп, сэри слъэ-гъугъэп. Ар гукъэошху. Ау ащ нахь нахь гукъэошху амыгъэ-тЫлЫжыгъэ хьадэ сяти, ся-

тэшыри зэрэхьугъэхэр ары.

Сятэрэ сятэшымрэ якІодыкІэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» кьы-щыстхыгъагъ, радиомкІи кьэс-Іогъагъ. Заор кьызежъагъэр ильэс 70-рэ зышыхьуштым «зы-дэхьугъэр амышІэу кІодыгъэ» зыфиІорэм ычЫпІэкІэ «хэгъэ-гур кьыухьумэзэ фэхыгъэ» аІозэ атхыныр нахь сшІотэрэзэу ахэм кьащысІогъагъ. Ащ ильэсыбэ тешІэжыгъэми, тилэшхьэтетхэм хэукъоныгъэу ашыгъэр агъэтэ-рэзыжыгъэу тІытэныгыи, фэ-хыгъэхэми ягунахэ кьатефэны-еи арэуштэу хьугъагъэмэ.

Сэ кьызэрэсІлошІырэмкІэ, мыщ фэдэ мафэхэм темызэщэу кьэзымыгъэзэжыгъэхэм ягугъу тшІыныр кьыттефэ. Арышъ, джы-ри зэ кІэкІэу ахэм ягугъу кьэс-шЫ сшІоигъу.

Сятэрэ сятэшымрэ, ахэм ягу-сагъэхэми Іаши шъуаши кьара-мытэу станицэу Дондуковскэм мэшІокум шыратакьохи, бэла-хьышхом зэлышгъэгъэ Украинэм ащагъэх. Кьалэу Львов нэсыгъэ-хэу пыидзэхэр чэщым кьатебанэ-хи, гъэрэу аштагъэх. Ильэс фэ-дизрэ агъэлажъэхэзэ алыгыгъэхэу якьарыу макІэ зэрэхьугъэр зыльэ-гъугъэ фашистым мэзым хишэ-хи, зэшитІур щикыгъ. Джарэу-штэу ахэр амыгъэтЫлЫжыгъыгъэ, амыгъэежыгъэ хьадэ хьугъэх.

«Зыдэхьугъэр амышІэу кІоды-гъэ» аІуи, шэнэбзэу зэдэгъэпІа-гъэу писъмэ кьытфагъэхьы-гъагъ. Хэта зилажъэр? Хэта тызэ-упчЫштыр? Хэта кьытэзыІо-штыр? Медали, ордени, шытхъум

кьамылэжъэу тятэхэр сыда зыте-кІодагъэхэр? Сыд фэдэ шапхъа зэрашыштыр тьанэ тхьамыкІэхэм, сабыеу кьэнагъэхэм кьинэу тІэгъугъэр? Хэта тятэхэм ягугъу зышІыжыштыр? НыбжыкІэхэр сыд фэдэу еплъыштха ащ фэдэ шыкІэм? Сыд фэдэ гъэсептхы-да хахьыштыр? Патриотизмэм ащ фипІуштха? Бэ джахэм афэдэ упчІэхэу шъхьэм кьытаджэхэрэр.

КьызэратхыжырэмкІэ, ти Адыгэ хэкукІэ «зыдэхьугъэр амы-шІэу кІодыгъэр» нэбгырэ 18129-рэ мэхъу, зыдэхьугъэр ашІэу кІодыгъэр 12414-рэ. Ау гукъа-ор ащ фэдиз цЫф мин пчъагъэ «зыдэхьугъэр амышІэу кІоды-гъэ» аІуи зэрэхэкІыжыгъэхэр ары. Хэгъэгум иІэшхьэтетхэм-кІэ ар нахь ІэшІэхыгъэштын. Гум ыштахэрэп а гушыІэ мы-джырхэр, мастэп ныІа цЫфыр зыдэхьугъэр амышІэу кІодынэу?!

Сэщ фэдэу а Іофым егупшы-сэхэу «Адыгэ макъэм» тхыгъэ-хэр кьыхеутых, ау ащ шІокЫ-рэп. Зэхэзыхын фаем зэхихьэрэп. Арышъ, зытетыгъэм тетэу зэкІэ кьээнэжы. Зы ильэсэп, ильэси-Іоп, ильэс 66-рэ хьугъэ заор зауыхьгъэр. Зыгорэ хэхьухьанэу шытыгъэмэ, икьун фэдэ уахьтэ тешІагъ. Зыдэхьугъэр амышІэу кІодыгъэхэм, ахэм ябынхэм, ялахьылхэм загъорэ ягугъу тэ-шЫ, ау зымы тыкьызэхихьэрэп. «Шъхьадж зэрэфаеу ипалэ егъэтІысы», зыфалорэм фэд.

Зэо мэхъаджэм сятэ сшІымы-гъагъэмэ, нэмыкІ шыпкэу тигъашІи, тичЫІэкІэ-псэукІи

рекІокЫныгыи. Ащ фэдиз цЫ-фэу кІодыгъэмэ тхьапша ахэ-тыгъэр унэгъошІэным игъо фи-мыфагъэу, зисабыйхэр зыпІунхэ зымылэкІыгъэу?!

Заор мэхъадж, мыхъун Іаджи хэхьухэ, ау ильэс пчъагъэу заор зауыхьгъэм кьыкЮцІ хэгъэгум иІэшхьэтетхэм афэлэкЫштым-кІэ тыкьызэрамылэгъугъэр умы-гъэшІэгъон плъэкІырэп. Непэ кьэмыкЮжыгъэхэмэ, неущ кьа-гъэзэжыын тІоу тызэрэжэшты-гъэм фэдэу джыри тыкьатэгъун, зыгорэ кьыталон, кьытфашІэн тшІошІызэ тигъашІэ кьэтэхьы.

Лъэшэу сыгу кьигушыІы-кЫлгъэ Хьалъэкъуае шыцэу Лы-хэсэ Аскэр «Адыгэ макъэм» мы ильэсым гъэтхэп мазэм и 1-м статьяу кьыригъэхьагъэмкІэ. Зы-горэм сигупшысэхэр кьызэхи-хыгъэхэм фэдэу сигъэгушІуагъ. Сэ сиупчІэхэр арых Аскэри кьы-тыхэрэр: хэта кьэзыІоштыр «зы-дэхьугъэр амышІэу кІодыгъэ» зэралоллагъэхэм арыкІуагъэр? А дзэкІолІхэм кьакІэныгъэ лъфы-гъэхэм шъхьакЮу араыхьгъэм пае «кьытфэжъугъэгъу, ар хэ-укъоныгъэу хэгъэгум ипашэхэм ашІыгъэхэм ащыщ» кьараІуа-гъа? Лышъхьэ горэм ащ ифэ-шъошэ уасэ фишЫгъа? Мы упчІэхэр сэ зэрэзэхьыгъэм фэдэу, я си Алахь, тилышъ-хьэхэми зэхягъэх.

Федеральнэ законэу фэгъэкІо-тэныгъэхэм афэгъэхьыгъэу 2004-рэ ильэсым шышгъхэІум и 22-м кьыдэкІыгъэм кьызэрэдилъы-тэрэмкІэ, гъэры хьуи фэхьыхи, зы-

дэшЫІэр амышІэу кІодыгъэхэм яунагъохэм фэгъэкІотэныгъэ афашЫн фае. Ащ фэдэ закон зэрэщЫІэр бэшІагъэп зысшІагъэр, ау ащы тыкьыхьыбытагъэп.

Лыхъэсэ Аскэр итхыгъэ дэ-гъоу кьышыхегъэщых пащэхэм хэукъоныгъэу ашІыхэрэ зыгорэ кьыгъэушы шІоигъоу, ау ста-тыр кьызыдэкІыгъэр мээипІІ Іэпэ-цыпэ хьугъэшъ, зи кьыкІэ-лъыкІуагъэп. Арышъ, сенэгъуе гууэ-лыуэу тилэхэр зымы имы-щыкІагъэхэу зытыушъэфыжы-нышъ, гукъэкЫжъ гукъэо кьоды-еу кьытфэнэжыынхэкІэ. Зэо мэхъаджэм кьытишІагъэр чьЫІэ мылдыкъэу, хэмыкЮкІэжыын тыркъоу тигъашІэ хэт хьугъэ.

Джыри зы закон гъэшІэгъон игугъу кьэсымышЫн слъэкЫ-штгэп. Колхозхэр зэбгырызыжъ-хэу, чЫгухэр агошчыжыкхэ зэ-хъум сянэ тхьамыкІэу ащ фэ-диз кьин колхозым хэзылгэ-гуагъэм чЫгу Іахь кьытефа-гъэп, «пэсашэу Іагъэ» аІуагъ. Сятэшым ягуащэ нахь класэу Іагъэти, ыкьо чЫгу Іахь кьы-ратыгъ. УмыгъэшІэгъон плъэ-кЫна ащ фэдэ екІолІагъэр?

ЦЫКІУ Бэл.

Мыекъуапэ.

Цыф шылэп ныбджэгъу, лахьыл зыгу фэгъун зимылэ. Ахэм эклэми шэн зэфэшъ-хьафхэр — дэгъуи дэйи ахэлъых. Ар зэлъытыгъэр чыплэу цыфыр кызыщы-хьугъэр, кызырхьухьэгъэ унагъор, обществэр, зыхэт сабийхэу кызыдэтджыхэрэр арых. Арышъ, ныбджэгъухэми, лахьылхэми шэн дэихэри, дэгъухэри ахэлъынхэ альэкълышт. Шэн дэгъоу ахэлъхэм ташгъушлукы, кьаханэмэ тшлоигъоу ташэтхэу, а шэнхэр нэпэмьклэу тинэлуасэ хьухэрэм кьахэфэнхэм тыфаеу цыфмэ ахэр зраштэтхэм темызэшэу тыдэлажъэ. Джащ фэд, шэн дэйми тызэрэбэныштым темызэшэу тягупшысэ.

Ащклэ пцэжъеешэныр цыфмэ шэн дэгъоу кьаштэрэмэ ащыщэу дгъэфедэ тшлоигъу. Ащ фэдэ ныбджэгъоу, нэлосэ дэгъоу тилэхэр зэп, тлоп. Ау ягугъу кьэтшы зыхьуклэ ацлэхэр зэблэтхьущтых, сыда плэмэ ныбджэгъухэми, нэлуасэхэми уатегушылэным зэрэплъыхэрэр зэфэдэхэп: зым иклас, кьыфалорэр шломак, адрэм ыгу кьео. Кьахэкълх «укьыс-тегушылэнэу хэта фит узышлыгъэр, сыда о укьыс-тегушылэнэу кьысхэпшыкълэр?» зылохэрэр. Арышъ, цлэу зигугъу кьэсшлыштхэр нахьыбэм зэблэсэхьух. Стхыгъэм еджэхэ хьумэ ежъхэм зашлэжынкъи хьун. Сыкьызтегушылэрэмэ лъапсэ ямылэу щытэп, ахэр шылэныгъэм, ныбджэгъуныгъэм, нэлосэныгъэм кьахэкългъэхэу сэгъэфедэхьы, гъэзетеджэхэм зэрэсымыгъаплэхэрэр ясо сшлоигъу.

Апэу зигугъу кьэсшы сшлоигъор Арсен. Нэлуасэ тызызэфэхьугъэр бэшагъэ, илээс шъэныкьом ехьугъ. Уеплъынклэ лы зэгъафэгъ, ынэгъу зэлухыгъэу, нэгъуф нэтлэхоу, ынэпцэ лужьумэ кьацлэплырэ нэ луххэм уагъэгъушлэу, цэ зэгъэфэгъэ фыжъ кьабзэхэр кьылошых. Сэмэрктэу дахэ хэлъышъ, непэрэзымафэм удэгъушылагъэкълэ уемызэшэу, ышъхьац лужьу тлыргъуашьохэр хьорым фэдэу, ылэпкъ-лэпкъхэр мынхэу, ау мыщылкълухэу, ыпллэлу зэхэгъэпытыхьагъэу, лъэшэу егугъузэ зехагъэуцагъэм фэд.

Шъныгъэ дэгъухэр, сыдым фэгъэзагъэми, кьыклэрыпхынхэ плэкълынэу, уепчлыжымы акьыл хэлъэу кьыуион ышлэу, наукеми, политикэми, художественнэ тхыльми уатегушылэштми, адыгъэгъэ-цыфыгъэм игугъу пшыштым хэшылк афырил. Ежъ лэфэу кьызтегушылэрэр анахь дэгъоу ышлэу, кьыригъэжъагъэм тебгъэкълыныр, ишлшл зэблэгъэхьуныр кьин, ау шысэ дэгъухэр кьэпхьыхэу, гурышэ теубытагъэ хэлъэу уенэкьокьумэ, плорэм кьытебгъэхьан плэкълышт. Лыгъэ зэрехьаныр, шыпкьэ ылоныр, зэфэныгъэр кьыухьумэныр ишэн. Ащ фэдиз шэн

дэгъубэ зыхэлъыр цыфмэ ашлэнба, алъытэнба, ныбджэгъухэр сэч нэмыклэу мымаклэу илэх, бэмэ зэлъашлэ, агъэлъаплэ, шлу альэгъу, зэраныбджэгъум рэгъушхох, сэмэркьэу дашыныр яклас.

Сэ ащ фэдизэу Арсен дэгъоу зыклэсшлагъэр бэрэ сыкълэгъугъэшъ, лэф дэсшлагъэшъ, гъогу сыдытехьагъэшъ ары. Унэгъо дахи ил, исабийхэри лэдэб ахэлъэу ыплугъэх. Ау Арсен хэзгъэзын сымылэкълэу, сэ кьызэрэсшыхьурэмклэ, зы шэн дэй хэлъ: зысшлэрэм кьысегъэжъагъэу непэ кьызнэсыгъэм ымыгъэтлыгъэу тутын ешъо. Ешъо кьодьерэп, ады-

кьуапэ кьызэрэклогъагъэр, лекцие гъэшлэгъонхэм кьызэрэджэгъагъэр кьылуагъ.

Псынэпкъым тынэсыфэ Арсен зи еслуагъэп. Пцэкъэнтф псынклэ лэрыфэгъу естыгъ. Хьамлыухэр зэрыл кьамланри ыджыбэ изгъэуцагъ. Адрэ джыбэм ежъ гулэзэ, тырахыжыштым фэдэу, тутын пачкэр сырнычыр игъусэу рилъхьагъэх. Анахь дэгъоу кьысшеорэ чыплэу нэпкъым илэм лугъэуцагъ. «Моу щыт, сэ тлэкълэрэ кьэскълухьанышъ сыкьэкължышъ, улумыкл», — кьыфэзгъэпытагъ. Шцэлъэ цыкълэу пцэжъеу кьыхидзыхэрэр зэритэкъоштыри кьы-

шыкълэу хигъэхьощт: пцэкъэнтфым кьемыоми, а пцэкъэнтфкьэбым уеплъэу ущысыным зебгъэсэныр псынклагъоп.

Ащ нэмыклэуи кьыспышлыхьагъэу, сэч нахь нахьыклэу, ау цыфмэ ахэхьагъэу, ахэкълыгъэу, шылэныгъэр зилэужыгъор зышлэрэмэ ащыщэу, ищылкълутом кьысшегъэжъагъэу кьинклэ кьэтэджыгъэмэ, зэо ужым тхьамыклагъоу шылагъэхэр дэгъоу кьэзышлэжырэм, кьыспышлыхьагъэу, лы лъэгъупхьэу, бгъэгъушылэми ылон ышлэу, ау шэкълон-пцэжъеешэным афэмыщагъэу (ятэ шэкълэу гъэнэфагъэу кьуаджэм дэсыгъэмэ ащыщыгъ

Аужырэ шысэу кьэсхьы сшлоигъор урыс станицэм щыщ бзылфьыгъэу Нинэ Никонорэ ыпхьу Андреевам кьысфилотагъэр ары. Ащ Пшыщэ пцэжъыяшэ сызыкълэ бэрэ сылклэ: гушы-лэныр иклас, кьэбар лотэным фэлэз. Ари бзылфьыгъэ лъэгъупхьэ лъэплъаг, нэшъо дах, илэ заом хэкълэдагъэу, изакъоу кьызнэм, аркьымы тутыными зыпашэгъагъ. Ау тлэкълэ зытешлэм кьыгурылуагъ: гъогоу зытехьагъэр зэрэмытэрэзыр. А гъогу дэдэу зыфэзыщэрэм шлу кьызэрэфимыхьыштыр кьыгурылуи, пцэжъеешэныр кьыхыгъ.

Ищылакълэ пцэжъеешэным бэрэ пэмытэу пытэу рипхыгъ. Пцэкъэнтфхэри, пцэжъые зэрешэн лэмэ-псымэхэри джы ежъ-ежъырэу егъэхьазырых. Жьэу кьэтэджи, пцэдыжъ осэпсым псы нэпкъхэм ащыхэтыныр иклас, ылъагъоу узыштыгъэри хьужыгъ.

Пцэжъыер кьызыщыхидзыштыри, кьызыщешт уахьтэри ешлэх, шэн дэу хэлъыгъэр джы зыхигъэзыжыгъ. Пцэжъые гъэгъугъэ узшыфэе уахьтэми ебгъотылэшт. Ахэр гъэтхэпэм пцэжъыемэ япщэрыгъом кьеу-бытхьышъ, егъэгъух. Станицэм дэсхэми зигугъу шлукълэ ашлэрэмэ ащыщ хьужыгъэ. Кьызэрилуагъэмклэ, пцэжъеешэным цыфы ышлыжыгъ, ипсауныгъи нахь ыгъэпытагъ. Ащи кьегъэшъыпкьэ, шэн дэу тутынэшъоныр члэбдзыжынымыклэ пцэжъеешэным ишлуагъэ кьызэрэокълэрэр.

— Джы сызгъэгумэкълэрэр нахь макълэ хьугъэ, сыгукълэ рэхьат сыхьугъ, жьы кьабзэм пцэдыжъэр, пчыхьэрэ сызэрэхэсырэм ишлуагъэ кьэ-клогъэшт, — кьелуатэ Нинэ. — Сызэрэгъой-шаерэр бэклэ нахь макълэ хьугъэ.

Ащ ыуж пцэжъеешэным ехьыллэгъэ хьугъэ-шлэгъэ гъэшлэгъонхэр кьысфилотагъэх. Ахэм яхьыллагъэуи гукъэкължъ гъэшлэгъонхэри птхынхэ плэкълышт.

Шысэу кьэтхьыгъэхэм кьагъэлъагъо: пцэжъыяшэмэ загъорэ пцлыхэр аусэу кьыхэкълыми, кьалугатэхэрэм шыпкьагъэу ахэлъыр нахьыб. Пцэжъеешэныр зикласэхэр нахьыбэ шлыгъэмэ, ахэр тыкьэзыуцухьэрэ дунаир агъэдэхэным, нахь агъэбаиным, агъэкьэбзэным пылтынхэу тфэшымэ, ишлогъэшхо кьэкълэшт. Шэн дэу цыфхэм ахэлъхэр ахэгъэзыгъэнхэм экклэ узэкьотэу уфэбанэмэ, ишлуагъэ кьызэрэклэштмэи зыпцэ хэлъэп. Ар экклэми пшъэрылтышхоу зэрэтилэр зыщытэшъумыгъэгъупш.

БЛЭГЪОЖЪ
Зулкъарин.

гэмэ «ешхы» зыфалорэм фэд. Кьыбдэгъушылэфэ сыхьатныкьом тутыныбжэ зытлущыгъэстышт. «Арсен, укълэл дэгъу, экклэ дунаеу тызтетым игъэпсыклэ упклэпкългъэу зэхофы, ау тутын уемышъоным е нахь макълэ уешъо усшлыным зи амал фэгъотырэп», — зыс-локълэ, мэщхышъ, ежъэжы.

Ащ тетэу тыхэтэзэ, сыгу кьэкълыгъэ пцэжъыяшэ зыдэсцэнэу. Сегупшысагъ ыкълэ сыгукълэ зэсложыгъ: «Пцэжъыехэр зэпымыоу пцэкъэнтфым кьеохэ хьумэ, мы Арсен тутын ешъоныр нахь макълэ ышлын шылуа?» Сэ пцэжъеешэным икьэбар зыфэдэр эсшлэти, ар тутынэшъоным зэрэтеклоштым сехьырэхьышагъэп. Мэлылфэгъу е жьоныгъокълэ мазэу дунаир анахь зыщыдэхэ гъатхэм кьэкълорэ псыкьиум пцэжъыехэр кьыдэкълэ, пцэкъэнтфыр псым хабдзэ кьэс кьеоу уахьтэ кьыхэкълэ. Ащ фэдэ мафэ горэм тезгъафи, ищылкълэгъэ лэдэ-уадэхэр экклэ зыдатшгъэх, Джэджэ-хьаблэрэ Нэшъукъуаерэ азыфагу рычъэрэ Мартэ псыхьэ пцэжъыяшэ тыкълуагъ. Гъогум гукъэкължъ гъэшлэгъонхэр кьышцилотжыгъэх: Кисловодскэ тызэгъусэу профессорэу Борис Головиным тызэрэщылу-клэгъагъэр, ар лы лухьу зэрэщытыр игуапэу ыгу кьыгъэкължыгъ. Ащ пыдзагъэуи а шлэныгъэлэжэ цлэрылор Мые-

клэрызгъэуцагъ. А уахьтэм джы шылэ лалымэкъ зэфэшъ-хьафхэм афэдэ пцэжъыехэр арышлэхьанэу шылагъэп. Сэри сыпэмычыжъэу пцэжъые сешэ, сыкьылылэплъэ тутынэшъоным зэрехьулэрэр сшлэ сшлоигъоу. Ау тутын лугъэ зи кьыгъэурэп. Сыкьаплгъэмэ, пцэкъэнтфыр хидзэ кьэс пцэжъые кьео, «горбыль» зыфалорэ лэпкъыр кьыхэгъэтэкъу, шалгъэм хьазырэу из ышлыгъ. Тэкълэ тешлагъэу ипцэжъыеешакълэ сеплъынэу сыкьыклэрыхьагъ. Сыщэтыфэ пцэжъые заулэ кьыхихыгъ, тутынэшъоныр шылэми ышлэжырэп, папиросэу иджыбэ рилъхьагъэри цыгъупшжыгъ. «Арсен, тлэкълэу зыгъэлэсфыба, тутыныбжэ гори гъэстыба» — зыслом, джэуапэу кьыситыгъэм симыгъэщхын слэкълыгъэп: «Тутыныр лэфыжъа, пцэжъые кьыхэдзыныр шылэу» — уахьтэу кьызэрэздэгъушы-лэрэм теклуадэрэр шлуабэу кьызэрилокълыгъ. А мафэм Арсен кьызгуригъэлуагъ: тутынэшъонымыр пцэжъыеешэнымрэ зэбгъэпшэнхэ зыхьукълэ, ятлонэрэр цыфым кьызэриштэтхьы, нахь зэрикълэсэтхьы. Мы шысэу кьэсхьыгъэм кьыгъэлъагъорэр тутынашъор пцэжъыеешэным пфыхашэмэ, а шэн ларэ члэбгъэдзын зэрэплэкълыштыр ары. Ащ зыфэмыер шигъэзыенэу ригъэсэшт, зышлээн зэрилэкълрэми хэп-

нахь мышлэми) ныбджэгъу благъэ си! Аскэр ыцлэу. Ар сыхьэри сыкьыни ащэгъуазэ, есэлугатэ, слъыгъэрэмэ, осэшхо зыфэсшлэрэмэ ащыщ. Ари тутын ешъо бэшагъэу, етлани гъэнэфэгъэ папиросмэ ренэу яшъо. «Аскэр, мы шэн дэир зыхэгъэз, пцэжъыеешэным зыфэгъаз. Уфаемэ, мафэ горэм пцэжъыяшэ тызэдэкълэнышъ, нэпкъым тыздытесышт», — еслуагъ ащ. Джауштыуи тызекълуагъ.

Мафэр дэхагъэ, гъэтхагъэ, окъ-жыкьыгъ. Тицылкълутом фэгъэхьыгъэу бэри тыгушылагъэп, пцэжъыехэр дэгъоу кьеохэти, Аскэр тутын ешъоныри ыгу кьэкълыгъэп. «Непэ сыдэу дэгъоу зыдгъэлэсэфыгъа, тутыныр члэдзыжыгъэу пцэжъыеешэным пыхьэгъэн фае», — ылозэ тыкьэкълэжыгъ. Ащи а мафэм ришъурэм фэдишл фэдиз кьышцигъэкълэ, ежъ кьызырлуагъэмклэ. Арышъ, тутын ешъорэмэ кьин хьатэ памылъагъоу ар чладзыжынышъ, языгъэлэсэфыгъо уахьтэ пцэжъыеешэнымклэ кьынышхо пымылэу зэблахьун зэралэкълыштыр Аскэри кьыгъэлъэгъуагъ. Ащи а шэн дэу тутынэшъоныр члэдзыжынышъу зегъэхьазыры, спорт-пцэжъыешэуи органиациеу лэфшланлэ цызэхачагъэм хэхьагъ. Пцэжъые зэрешэшт лэмэ-псымэхэр егъэхьазырых.

ЛЪЭКЪУАЦІЭХЭМРЭ ТАМЫГЪЭХЭМРЭ

ЛЪЭХЪЭНЭ чыжьэхэм къащегъэжъагъэу адыгэхэм яхышгъэ, абзэ, якультурэ къарыкIуагъэхэр, ящыгъэ-зэхэтыкIэхэр, язекIокIэ-шапхъэхэр зэгъэшIэ-гъэнхэмкIэ адыгацIэхэм (лъэкъуацIэхэм, чIыпIацIэхэм, жэрыIо народнэ творчествэм) чIыпIэ гъэнэфагъэ аубыты. ЛъэкъуацIэм имэхъанэ мырзушгъэу гушылалэхэм ащыгъэунафыгъ: **лъэкъуацI** (лъэкъуацIэр, лъэкъуацIэхэр) фамилия. ЗIахъыл унагъохэм цIэу зрахъэхэрэр ары. «Ащ ылъэкъуацIэр Цэй. ЫцIлэрэ ылъэкъуацIэр дэгъоу етхыжкы» къыщегIо «Адыгабзэм изэхэф гушылалэ» (ХьэтIэнэ Абдулахъ, КIэрэцI Зайнаб. — Мыекъуапэ, 1960. Н. 404).

Адэ тыдэ кыкIыгъэха лъэкъуацIэхэр? Сыда ахэр зыфэгъэхъыгъэхэр? Сыда ахэм ямэхъанэр, якъэхукIэр? Мыхэм афэдэ упчIэхэм бэшагъэ цIыф гъэсагъэхэм джэуап тэрэхэр къаратыхъэ ашIоигъоу загъэгумэкIыхэрэр. Тэ, адыгэхэм, лъэкъуацIэу тилэхэм, ахэр къызыхэкIыгъэхэм, ямэхъанэрэ ягъэсыкIэрэ ыкIи нэмыкI лъэныкъохъу лъэкъуацIэхэм якъылагъэу IофшIагъэу тилэр макIэп. Ахэр научнэ статьяхъу гъэзетхэмрэ журналхэмрэ къащыхъуыгъэх, тхылъ шъхъафхъу къыдэкIыгъэх. Ахэм ащыщых: «Кабардино-черкесские фамилии» (Коков Дж. Н., Кокова Л. Дж. — Нальчик, 1993), «Кабарда: истории и фамилии» (Нальчик, 2007), «Записки о Черкесии» (Хан Гирей. — Нальчик, 2008), «Адыгэ (щэрджэс) унацIэхэр, цIэхэр, лъэпкъ дамыгъэхэр (Пщыбий Инал. — Налшык, 2003), «Адыгейские фамилии: легенды и предания» (Тлехас Беназир. — Адыгейск) ыкIи ахэм анэмыкIэхэр.

Мы тхыгъэхэм анэмыкIэхъу адрэ цIыф лъэпкъэхэм алъэкъуацIэхэм афэгъэхъыгъэу шылэхэм ащыщхъу IэубытыпIэ сшIыгъэхэри згъэфедэхъэ, адыгэхэм алъэкъуацIэхэм кIэкл ашыпкъэу сакъытегушылэн. Тилъэпкъэгъуэхэм алъэкъуацIэхэм зэхэубытагъэу сазыхэллгъэм апэу къыхъэгъэщын фаеу слъытагъэхэм къащысублэн.

1. Адыгэ лъэпкъым шылэхэм ацIэхэм, ящыпIацIэ, япсэукIэ, Iофэу зыпылхэм, яшэн-зекIуакIэхэм къатекIыгъэ лъэкъуацIэхэр.

Мыхэм афэдэ лъэкъуацIэхэм янахыбэ дэдэр зэман чыжьэм лъэпкъым илэхъу гъэу.

1. Адыгэхэм ялэпкъыбзэ кыхэкIи аусыгъэ цIэхэм къатекIыгъэ лъэкъуацIэхэр: Биданэкъу (Биданэ ыкIу), Цуамэкъу (Цуамэ ыкIу), ЛъэпшгъыкIу (Лъэпшгъ ыкIу), Ерэджыбэкъу (Ерэджыбэ ыкIу), ТыгъужыкIу (Тыгъуж ыкIу) ыкIи ахэм афэдабэр. Мыхэм ямэхъанэ тэрэзэу ыкIи псынIкIу къыдгүрIо.

Мыхэм ягъэпсыкIэ хэхъан алъэкIышIт лIакъор къызыхэкIыгъэ лъэпкъышIт лъапсэ фэхъуэ гъэпсыгъэ лъэкъуацIэхъу адыгэмэ яIэхэр: АбазэкIо, Абдзах, БэлгъарэкIо, УрысыкIо, ТэтэрыкIо, КъумыкIу, Нэгъой, Къэндзал, Къэбэрттай, Шапсыгъ, Бэслынэй, КIэмгуй, Бжэдыгъу, Чэчэн, нэмыкIэхэр.

2. НэмыкIыбзэхэм, анахъу арапыбзэм, тыркубзэм, персыбзэм ыкIи урысыбзэм къахэкIыгъацIэхэм къатекIыгъэхъу адыгэ бзэхэбзэ шIуагъэхэм арытхъу тилъэпкъ илэхъу лъэкъуацIэхэр:

а) арапыбзэм къыхэкIыгъэхэр: Амин («верный»), Амирэкъу (amir «приказывать»), Абдул («рай Аллаха»), Абыдэ («поклонившийся»), Аскэр («слабкий»), Мурат, Мурад («железный, желанный»), Осмэн («костоправ»), СултIан («правитель, владетель»), Хъадис («новый»), Хъалыл («верный друг»), Имам («предводитель»), Ислъам («верность, покорность, приверженность чему-либо душой и телом»), Мансур (mansur «победитель, победоносный»);

б) тыркубзэм къыхэкIыгъэхэр: Аскэр («воин»), Тыгъуан («сокол»), ТемрыкIу (temir uq «же-

лезная стрела»), Урыс (urus, ogus «русский»), Къонакъ — Ко-наков (qonaq «гость», «жилище, постоянный двор, вилла, особняк»);

в) арапыбзэмрэ тыркубзэмрэ зэхэтэу гъэпсыгъэ лъэкъуацIэхэр: Алыхъбэрд (араб. «Аллахъ» + тюрк, «дар» = «дар Аллаха»);

г) тюрк гушылэу къан («кровь», «царь», «хан») зыхэтэу гъэпсыгъэу адыгэмэ алъэкъуацIэхэр: Пщыкъан, Мырзэ-къан, Тэтэркъан, ТемыркIан, нэмыкIэхэр;

ж) тюркмэ, монголмэ феодал пашэу ялагъэр къызэрагъэлъагъоштыгъэ гушылэу «хъан» зыхэт лъэкъуацIэхэр: Хъан, Тэрхъан, Алихъан, Сурхъан, нэмыкIэхэр.

Пщым фэгъэхъыгъэу (игъусэмэ е пыймэ, ежъ пщым итеплъэ,изытет, нэмыкI яхыщырхэр) шылэ адыгэ лъэкъуацIэхэр: ПщыкIо, ПщыпIы, ПщыпIыкIу, Пщыгъус, Пщыкъан, ПщыгукI, Пщымаф, Пщыжъ, ПщыхъакI, Пщыхъожъ, Пщыбгъут, Пщыгъуэн, Пщыкъанэкъу, нэмыкIэхэр.

Цыфым Iофэу ышIэрэм фэгъэхъыгъэ лъэкъуацIэхэр:

а) — лI зыхэтхэр: ГъукIэлI, ЖъорэлI, ХъакIэлI, ГъусэлI, МэщылI, нэмыкIэхэр;

б) — шIэ зыхэтхэр: ЦокъашIэ, ПхъэчэяшI, ПхъотэрышI, ГъоплъашIэ, ШхончышIэ, ПхъэцокъашIэ, ОнашIэ, ДжэрышIэ, ПщынэшI, ШхончбашI, ТыжынашI, нэмыкIэхэр;

в) — хъо зыхэтхэр: ЩыкIэ-бахъо, Мэлбахъо, Мэзыхъу, Чэмбахъо, Пчэнахъо, Мэлахъо, Тхъаркъуахъо, Бжъахъо, Бжэмыхъу, Шыбыхъу, Шымыгъэхъу, нэмыкIэхэр;

г) цыфым инагъэ, ищыкIугъэ е нэмыкI изытет къызэрыкIырэ лъэкъуацIэхэр: Къуй-цыкIукъу, ЛышчыкIу, Лышхо, ЛыланI, Лылужъу, Лыхъурай, ЛыхъукI, Лышлу, Лыхъудыдж, нэмыкIэхэр;

д) — щ зыхэтхэр зыгорэм шэгъэнхэр, зыгорэ шыгъэныр е гошныр къызэрыкIыхэрэр: Мэкъош, ТхъакIушын (Тхъэм дэжэ кIохэрэр шэгъэнхэр), Тэнаш, Чэтгош, Шхъэгъош, нэмыкIэхэр.

кIу, Пырхъыш, Шыумаф, нэмыкIэхэр.

Тюркыбзэм къыхэкIыгъэу кули («раб божий») къытекIи адыгабзэм «къул» ылоу шылдгъэ-федэрэр Iахъу зыхэт лъэкъуацIэхэр адыгэмэ яIэх: Акъул, Лъэу-стэнкъул, Мэршэнкъул, Мерэмкъул, Къанкъул, Хъэкъул, Есэнкъул, нэмыкIэхэри.

Цыфхэм апкIынэ-лынэ, ятеплъэ, яшэн-зекIуакIэ, ядагъо, нэмыкIэхэр Iахъу зыхэт лъэкъуацIэу адыгэмэ яIэр бэ: ПэкIаку, ПэныкIу, Пако, Пэтхыш, Пагэ, Пэнэшъу, Пэгъур, Пэзад, Пэхъу; ПщыкIу, Нашхъо, КъэрэцIыкIу, Лъащ, Лъащэкъу, ЛъэкIэпIащ, Лышхо, Нагъо, НатIэ, Бжъу, Делэ, Делэлуш, Балэкъу, Жакъэ, Бзако, БзакомыкIу, нэмыкIэхэр.

ЦыфышIэу лъэкъуацIэу агъэфедэхэрэм адыгабзэм уащырехыпIэ: Къадыр (араб. «всемогущий»), Къасым (араб. «распределяющий», «кормилец»), Къоклас (адыг. «къо» + «клас»), Къэлэшъу (адыг. «къалэ» + «шъао»), Умар (араб. «паломник»), Хъэсан (араб. «добрый», «хороший»), нэмыкIэхэр.

Цыфмэ япсэупIэ-лэжъапIэ къэзыгъэлъэгъорэ Iахъхэр зыхэт лъэкъуацIэхэр адыгэхэм яIэх: Псылушъу, Пшышэкъу, МэзылI, Мэз, нэмыкIэхэр.

Адыгэхэм лъэпкъуу ялагъэхэр хышгъэм нафэу къыхъэгъэнэ-жырэ лъэкъуацIэхэр: Абдзах, Абаз, Мамхыгъ, Бжэдыгъу, Мэхъош, Къэбэрттай, Бэслынэй, Щэрджэс зыфилохэрэр.

Адыгэхэм ящыпIацIэ-псэукIэ псэушхъэ зэфэшхъафхэм чыпIэ гъэнэфагъэ зэрэшаубыты-щтыгъэм ишыхъатэу лъэкъо-цIабэм псэушхъафхэр ахэтых:

— пщэжыехэр: Къалыркъэщ, ПагокIу, ПцэтхъалI, Паго, Псыблан, нэмыкIэхэр;

— хъацIэ-пIацIэхэр: Бжэц, Бэдж, Бадзэ, БжъашIо, МацIэ, нэмыкIэхэр;

— мэз псэушхъэхэр къызэрыкIыхэрэр: Баджэ, Тыгъужъ, Мышгъэ, Мышгъэкъу, Шыыхъэ, нэмыкIэхэр.

ЛъэкъуацIэхъу «хъэ» зыхэт-мэ япчъагъэ бэ дэдэ мэхъу. Арэу-

щтэу къызыхэкIыгъэм лъэпсэ-гъэнэфагъэ илэу еплъыкIэ зэфэшхъафхэр шылэх. Зэлъа-шIэрэ кавказовед-лингвистэу Н.Ф. Яковлевым итхыгъэу «Грамматика литературного кабардино-черкесского языка» зыфилорэм щетхы: «Наиболее древнейшим домашним животным у предков черкесов была, как и у других народов, собака — «хъэ».

Зэман чыжьэ дэдэхэм адыгэхэм цыхъэ фашIэу хъэр ялагъ. Унэгъо псэушхъэхъу цыфым-рэ ащ иунагъорэ къэзыхъумэрэмэ лъытэныгъэшхо афашы-щтыгъэ. ЕтIани нахъ уасэ зра-

— макIэх, ау лъэпсищэу зэхэтхэр: ХъэлупшIэ, ХъэмлатIэ, Хъэмшъао, нэмыкIэхэр.

Лыгъэм, заом, зэолым адыгэхэм ящыпIацIэ-зэхэтыкIэ мэхъанэшхо щыратыщтыгъэ. Ащ фэдэ щысэу таурыхъыжхэм, орэдыжхэм, хъугъэ-шIэгъэ къэбархэм къахэнэжыгъэх: ЗекIо, Дзэгъэл, Чагэ, Чэтау, Чэтэрыжъу, ПлъакIо, Мышын, Мышынэкъу, ЗекIошыу, Дзэгъашт, ДзэлI, ХыдзэлI, нэмыкIэхэр.

Кошныр адыгэмэ ящыпIацIэ хэтыхъ. Ащ ишыхъатых мыш фэдэ лъэкъуацIэхэр: Кош, Кошмыд, Кошбай, Кошрэкъу, Кошэкъу, нэмыкIэхэр.

Гум, гукIэгъуныгъэм афэгъэхъыгъэ лъэкъуацIэхэр: ГукIаку, ГуIэтыжъ, Гугъэжъужъ, Гугъэжъ, Гугъотыжъ, нэмыкIэхэр.

Адрэ цыфхэм афэдэу адыгэхэм дин зэфэшхъафхъу алэ-жыныщтыгъэхэм къатыгъэ лъэкъуацIэу шылэр макIэп: Тхъагъэпсэу, ТхъакIушын, Тхъаишъау, ТхъаицIыф, ТхъалI, Тхъабысым, Тхъазэплъыжы, Тхъагъэлыдж, нэмыкIэхэри.

ЧыпIэм, бгъагъэм афэгъэхъыгъэ лъэкъуацIэхэр: Чылэ, Чылэгъашт, Чылэгъот, Къалэ, Къэлэ-кыутэкъу, Къоджэшъау, Къуаджэ, Чылэт, УнэшхолI, нэмыкIэхэр.

Ллакъом игугъапIэу, лакъом игъашIэу, лIэкъогъэбагъоу адыгэхэм яIэр шъаор ары. Ар къыгъэнафэу адыгэ лъэкъоцIабэм альапс «шъао»-р: ШъэоцIыкIу, ШъэошIу, Шъэонашхъу, Шъэу-кIар, Шъэомын, Шъэофыжъ, Шъэокуш, нэмыкIэхэр.

Адыгэхэр, янасыпынчъагъэ къыхэкIэу, IэкIыб хэгъэгубэм арысынхъу хъугъэх. ЗIэпапчъэу зэрэхъугъэхэр ылъапсэу адыгэ лъэкъуацIэхэр а хэгъэгухэм якъэIуакIэкIи, ятхыкIэкIи зэ-текIыныгъэхэр афэхъугъэхэми, ахэм ямэхъанэ лъапсэ къэнэ-жыгъ, къыбгүрIох. Непэ Урысыем ис адыгэхэм ямылэжъ лъэкъуацIэхэр адыгэхъу нэмыкI хэгъэгухэм арысынхъу къахэнэ-жыгъэх. ЛъэкъуацIэхэр къэ-у-гъоигъэнхэм фэгъэхъыгъэ IофшIагъэ ин заулэм сарыгъо-загъ: «Адыгэ лъэкъуацIэхэр, хъулыфгыгъацIэхэр, бзыль-фыгъацIэхэр» (Блэгъожэ Зул-къарин, Тхъэркхъо Юныс), «Кабардино-черкесские фамилии» (Дж.Н. Коков, Л. Дж. Кокова), «Адыгэ (щэрджэс) уна-цIэхэр, цIэхэр, лъэпкъ дамы-гъэхэр» (Пщыбий Инал, «Вдали от Родины» (Х. М. Думанов), «Кабарда: истории и фамилии» (С.Н. Бейтуганов), «К истокам фамилии» (А. И. Мусукаев), «Справочник кабардино-черкесских и карачаево-балкарских фамилий и личных имен» ыкIи нэмыкIэхэм.

Мыхэм гум шIоигъоныгъэ къырадзэ: тыадыгэмэ, непэ тинасыпкIэ тызэхъаным ипчъэхэр тфылухыгъэ хъугъэмэ, зы тыхъу-жыным тыкIэхъопсымэ, зэкIэ адыгэ лъэкъуацIэхэр зэхуэгъо-ягъэхъу къыхъуыгъэнхэм иуахътэ къэсыгъ. Ащ изэхэхэн, икIэ-шын, изэгъэзэфэн, икыдэгъэ-кIын пылъышIт купхэр гъэнэфа-гъэхъу, мылъкоу пIулахъащтыри хэбзэ IофкIэ къэгъотыгъэу Iофым фежъэгъэн фаеу къысшIошIы. Мыр зы Iофыгъо инэу нахъ ты-зэпблэгъэным, нахъ зытыужы-жыным икъежъапIэу хъун фае.

ЦУЕКЪО Алыг.

ТИЦЫГУПШЭ МЫХЪУЦТЫР

«Сыд ыуас сищы Іэныгыгъэ зэк Іэ тилъэпкъ Іофыр фэгъэхьыгъэмэ...»

(КъызыкІэлыкІорэр мэкьюгум и 21-м кыдэкІыгъэ номерым ит).

2

ЫкІи мары гъэзетэу «Адыгейская правда» зыфиІорэм иномерэу 1944-рэ илгъэсым Іоныгъом и 2-м кыдэкІыгъэм Константин Волковым ытхыгъэ нэкІубгъор кыыхуытыгъ. Ащ шхъуэ иІагъ «Къуаджэу Фэдз ицІыфхэр» ыІоу. А нэкІубгъоу илгъэ 65-м ехъукІэ узэкІэІэбжыкымэ кыдэкІыгъагъэу НатІэкъо Муратрэ иІофшІэгъухэмрэ республикэ Лъэпкъ библиотекэм иархив кыхагъотагъэм ксерокскІэ техыгъэу кысфигъэхьыгъ. Ащ непэ уеджэ зыхъукІэ, гумэкІыгъохэм угу зыкырадзэ, фронтым ыкІи тылым зышхъамамысыжхъу текІоныгъэр къащызыгъэблагъэщтыгъэхэм гъунэнчъу уафаразэ охъу. Мары фэдзхъу апэрэ мафэм къыщегъэжыагъэу пым езаощтыгъэхъу, ар къэзыушыкхатыр боевой наградэхэр къызэратыгъэхэм яхылыгъэ статья. Ащ игъусэх заом шыфхыгъэхэр зэрытхэгъэ «похоронкэ шІуцІэхъу» адыгэ чІыгум къагъэхьыщтыгъэхэр. Фэдз икІалгъэхэми ящыІэныгъэ шхъамамысхъу фашист къуындэкІохэм зыІыгу гупсэ къащызыушъуэмэщтыгъэхэм мымакІэу ахэтыгъэх. ЕтІани бжыхъасэхэм япхъын зыфагъэхъазырзэ знэкъокъуштыгъэхэ колхоз механизаторхъу а ІофшІэнхэм зипшхъырылхэр фэдизрэ ныкІорэу — фэдитІоу ащызыгъэцкІэнхъу изыхъухъэхэрэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэми уяджэ. Мары фронтым шыІэ хъулыфыгъэхэм яшхъэгъусэхъу ежхэм ыкІи ялгъу фашистхэм язаохэрэм апае зышхъамамысыжхъу лажъэхэрэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэу гъэзет нэкІубгъом итыри. Джащ фэд къоджэдэс лыжъ Іушхъу ныбжыкІэ-хэм аготхъу лажъыгъэр къэгъэкІыгъэным ыкІи угъоижыгъэным, мэкІур гъэхъазырыгъэным, техникэр зыцагъэцкІэжырэ мастерскойхэм ащылажъэхэрэм яхылыгъэ тхыгъэри. ЕджапІэм чІэхъу губгъокІо бригадэхэм ІэпыІэгъоу ялэхэми, зыгъэпсэ-фыгъо уахътэм кухэм арысхъу лажыгъэр комбайнхэм къачІэ-зыщызэ хъамэм зыцхъэрэми яфшъошэ чІыпІэ нэкІубгъом щаубытыгъ. ЗэлашІэрэ къэбэртэеш бэлахъхэм яхылыгъэ къэбархэри нэкІубгъом къыщыІотагъэх журналистым. Ащ къетхы а шы лъэпкъыр зэрэблэхъыр ашІэти, нэмыцхэр зэкІаІохэ зэхъум зэрэзыдырафыжъэгъагъэхэр, ау тидзэхъу ыпкІэ етІупшыгъэу къытыкІуагъэхэрэм агъэштагъэхъу атыгъуэгъэми пымылжыкхъу кыбэртэешхэр гъогум къызэрэтыранжыбщтыгъэхэр. Ахэм ауж Фэдз иколхозникхэр ихъэхэи, ши 100 фэдиз къау-гъоижыи, къафыжыгъагъ.

Гъэзет нэкІубгъом анах чІыпІэ ин — «подвалкІэ» заджэхэрр щызыубытыгъэр Беданэкъо Аскэрбый фэгъэхьыгъэ тхыгъэр ары.

Заом иапэрэ мафэхэм къоджэ кІэлэгъаджэр фронтым Іухагъ. УІэгъэ хылыгъэ къызытыращэ нэуж — пый топыщэм икыута-

фэхэм ыльэкъуитІу зэпауыгъ — госпитальхэм бэрэ ачІэлыгъ, заулэрэ операцие ашыгъ. Ыльа-кхъохэр къагъэнагъэх, ау зым ыльапэ пахын фаеу хъугъэ, ащ

онхэми письмэм икыбар алы-ІэсыгъагъэкІэ, адыгэхэм къары-кІоштыр ащ рапхыщтыгъ. 1944-рэ илгъэсым ибжыхъэ ехъулІэу ашІошъ хъугъагъэ письмэм

Н. С. Хрущевыр Фэдз къэкІуагъэу лажъаІохэм ахэт, ащ джабгъумкІэ кыготых Беданэкъо Аскэрбыйрэ Бэрэдж Нухъэрэ.

къыхэкІэу фронтым ыгъэзжыкын зэрымилъэкІыщтыр адыгэ кІалэм кыгургІо. Гурыт Азием агъа-кІошгъ, шэлажъэ. Якъоджэ гупсэ пым къызэрэІэкІахыжъу къегъэзжыкы. Къоджэ еджапІэм директор фашы. Апэрэ мафэхэм къащегъэжыагъэу иІэнатІэ зэ-рыгъэцакІэрэм дакІоу чылэм дэт колхозхэм яІофхэм язытет лъэ-шъу егъэгумэкІы, ахэр зыпкъ игъэуцожыгъэнхэм ишхыпкъу хэлажэ.

Адыгэ Республикэм иархив документ гъэшІэгъон бэмышІэу кыхагъотагъэр — Л. М. Кривен-кэм телеграммэу Беданэкъом фигыжыгъагъэр: «Дэгъоу кыз-гургІо чылэм зэхэцкІо шІагъоу, цыфхэмкІэ ІэпыІэгъушІоу узэрэдэсър», — фетхы партием ихъ-ку комитет иапэрэ секретарь къоджэ еджапІэм идиректор.

КъызыдэкІыгъэм мэфэ заулэ нахъ темышІагъэу гъэзетым а иномер Адыгейм шыбгъотыжы-щтыгъэп. К. Волковым ыгъэхъа-зырыгъэ нэкІубгъор Фэдз иунэ-гъуабэмэ ядэпкъхэм апч зыхэлъ рамкэу апылагъэхэм адэлъэу яІулІыгъагъ. А тхыгъэр игъо шхыпкъэм кыдэкІыгъэу къоджэдэхэми фэшхъафыбэми алытэщтыгъ. Ащ гумэкІыгъо-шхоу нэбгырэ мин пчъагъэм ашхъащытыгъэр ашхъащы-хыгъагъ, адыгэхэм къарытыгъагъ ялгъэпкъ хэгъэгум ыпашхъэ гъэхъагъэу щыриІэхэм арыгуш-хонхэм ифитыныгъэ. ЕтІани ар Беданэкъо Аскэрбый иписъмэ Сталиным зэрэІукагъэм имэ-кыгъэІоу алытэгъагъ. «ШІошъ хъугъэ Сталиным письмэ зэрэ-фатхыгъэр Фэдз зэрэщашІэщты-гъэр, Казбек зыцІэ лІэу фэдз колхозхэм ащыщ итхъамэагъэ-ми ыкІи Беданэкъом ныбджэгъу-шІоу иІагъэми ар зэришІэщты-гъэм сицыхъэ тельыгъ. Уятэ лы-тэныгъэ ин къуаджэм зэрэщыфа-шІыщтыгъэр лъэшъу сшІогъэ-шІэгъоныгъ. Лыжхъэм ащ ыпашхъэ япалохэр щызыща-хыщтыгъэх, унэу зэрысхэм къы-зыхъэкІэ, тэджыхэти, Беданэкъом анах чІыпІэ хъыгъэр фагъэ-шъуашэти, отІысыфэ ежэщты-гъэх. Сыд фэдэ Іофыгъо тегу-щылагъэхэми, ащ ипсалъэ анах мэхъанэ ратыщтыгъ. Сенэгъуе Кошхъэблэ ыкІи фэшхъаф рай-

шІогъэшхо кызэритыгъэр», — мыри шыщ К. П. Волковым А. Къ. Беданэкъом ипшхъашъэ фитхыгъэгъэ письмэм.

Октябрэ революцием имэфэкІ ехъулІэу Мыекъуапэ иурамэу Курганнэм, N 182-м тет унэм ку заулэм арысхъу Фэдз кыкІыгъэ хъаІэхэр къыІухъагъэх. Унэр зиунэ Ольга Лиховар Іоф хад-загъ, хъаІэхэм къащэгъэ

Беданэкъо Аскэрбый иунэгъо Іужъу исхэм ахэт (джабгъумкІэ ящэнэрэр).

шІухъафтынхэр — къуаджэм къыщагъэкІыгъэ пхъэшхъэ-мышхъэхэмрэ хэтэрыкІэхэмрэ зыщигъэТІылыщтхэ чІыпІэхэр гъотыгъуае къыщыхъугъэх. Хъырыбдзхэм язакоу зы кум изыгъэх, ахэм зэкІэми ахъзы-кІыгъагъ къэзыгъэкІыгъэхэм алъэкъуацІэхэр. Ольгэ илІ щыщтыгъ: «Хъырыбдзхэм цІэу ыкІи лъэкъуацІэу ахъзыкІыгъэ-хэм псауныгъэ пытэ ялгъэу тафэ-лалоти тшхыщтыгъэх, зэкІэ гъу-нэгъухэми афэдгошыгъагъ».

А унэ шхыпкъэм Беданэкъо Аскэрбый кызэкІом Константин Волковыр исыгъэпти, ежымы ыкІи зэкІэ фэдзхэм ацІэкІэ пись-мэ кыфитхы кырынэгъагъ. Ащ итхэгъагъ журналистым къоджэ-дэхэм ыкІи зэкІэ адыгэ лъэп-къым афишІагъэр ныбжыи зэрэ-щымыгъушщтыгъ. Ежъ Аскэр-бый ыпхъу Светланэ игукъэ-кІыжхъэми къахэфэ сабыеу иІа-гъэхэм ятэ къариІоштыгъэр: «ШъуцІэлэфэ а цыф шІагъом Тхъэм шъуфелъэу». Ятэ Стали-ным фитхыгъэгъэ письмэм игугъу яунэ зыкІи зэрэщамы-шІыщтыгъэр Светланэ кІело.

ІужыкІэ илгъэсыбэ тешІагъэу Волковыр Беданэкъом фэгушІо-гъагъ къуаджэу Фэдз ІофшІэным щышІыгъэ гъэхъэгъэ инхэм афэгъэхьыгъэу гупчэ гъэзетхэм къариджыкІыгъэм фэшІ. Джэ-уапыр депутат бланкым тетэу журналистым къыІукІэжыгъагъ. Аскэрбый журналистыр зэкІэ иунагъо исхэр игъусэхъу хъаІэ-хъу е фаехэмэ щыпсэунхъу ри-гъэблагъэщтыгъэх. Ащ кытхы-щтыгъ аш лъаплэм фэдэу кызэ-рэпэгъокІыщтхэри, пстэуми анах унэ дэгъу ячылэ зэрэщы-фашІыщтыри.

3

Ау къафэдгъэзжыкын 1944-рэ илгъэсым кыжхъугъэ хъугъэ-шІа-гъэхэм. Адыгэхэм ашхъащы-кІыгъэ ячІыгу гупсэ ращынхэм ищынагъо. Ежъ Беданэкъо Ас-кэрбый а илгъэсым Іоныгъом мазэ и 16-м, Константин Волко-вым итхыгъэ гъэзетым къызи-хъагъэм тхъамэфитІу тешІагъэу, партием и Кошхъэблэ райком исекретарэу хадзыгъэ ыкІи илгъэс 15-рэ Іоф ышІагъэ районым, етІанэ хэкум яІофыгъо зэфэшъ-хъафхэм ахэлажъэзэ. 1959-рэ илгъэсым икІыхъэгъум икъоджэ гупсэ ыгъэзжыкы, ащ дэтыгъэ колхозу Лениным ыцІэ зыхы-щтыгъэм тхъаматэ фэхъугъ. СССР-м и Апшъэрэ Совет депу-

союз гъэзетэу «Советская тор-говля» зыфиІоштыгъэм исобко-рэу Іоф ышІагъ. 1953-рэ илгъэ-сым гъэзетэу «Правда Востока» зыфиІоштыгъэм иредакциие промышленностымкІэ иотдел ипэшэнэу рагъэблэгъэгъагъ. Ащ тыщызэІукІэгъагъ, а редакцием къэбархэмкІэ иотдел сэри сыщы-лажъэщтыгъ. Тызэгъусэу илгъэс 40-м ехъурэ тызэдэпсэугъ. 1996-рэ илгъэсым лыгъэныгъэ ин зыфэсшІыщтыгъэ сишхъэгъу-сэ идунай ыхъожыгъ.

... А илгъэс чыжхъэм Констан-тин Волковым ыгу илгыгъ ады-гэ чІыгум фишІыгъэ шІулыгъэр, ащ нахыбэрэ хъаІэу е Беда-нэкъо Аскэрбый ыгу кыкІэу зэ-рэригъэблэгъагъэм тетэу щыпсэ-унэу зыдэкІожыкын ымылгъэкІы-гъэр. Гъэзетэу «Адыгейская правда» зыфиІоштыгъэм Іоф зэрэщышІагъэм, зэ нахъ ымылгъэ-гъугъэ цыфэу ащ ыгу шІу дэ-дэкІэ къынагъэм афэгъэхьыгъэ гукъэкІыжъ лъаплэхэм тищы-Іэныгъэ чІыпІэ ин щаубыгъэу тып-сэугъ. Хъун фэягъэ арэуцтэу? Беданэкъом ыцІэ сишхъэгъусэ щыгъушщыжыгъагъ илгъэсыбэ зытешІэм. ЫкІи мары, я 90-рэ илгъэхэм ащ фитхыгъэ письмэ партием и Адыгэ хэку комитет, ащ ритхагъэ къуаджэу Фэдз ко-мандировкэ зэрэІогагъэр, кІэлэгъаджэу «народхэм ятэ» дыримыгъэштэныр кыхъэзы-хыгъэм зэрэІукІэгъагъэр. Ар кІэлъэІуштыгъ Беданэкъом ыцІэ ыгу къагъэкІыжыкынэу ыкІи макъэ аригъэІуштыгъ а хъугъэ-шІэгъэ чыжхъэм афэгъэхьыгъэу джыри ытхы зэрэшІоигъор: «Лъэшъу сыфай адыгэ лъэпкъым ыкыо шІагъохэм зэу ащыщылыр ащымыгъушщэнэу».

Мы къэтІотагъэхэм тызэмы-жэгъэ кІэу афэхъугъ. К. П. Вол-ковым иписъмэ гъэзетым къы-щыхауытыгъ, адыгэ лъэпкъым ыкыо шІагъохэм ащыщ цыф лъэшыр зыфэдагъэр ащ цыфхэм агу джыри зэ кыгъэкІыжыгъ. Ащ къылыкІуагъэх тхыгъэ зэ-фэшхъафхэр. Христофор Ба-ладжиян иочерк тхылым кыдэ-дэхъагъ. НатІэкъо Мурат истатя инэу «Къуаджэу Фэдз ицІыфхэр» зыфиІорэр гъэзетэу «Деловые ведомости» зыфиІорэм къыщы-хуытыгъ. «Журналистэу Волков Константин Іетр ыкыом лъэшъу тызэрэфэразэм ишыхатэу мы статьям шхъуэ фэсшІыгъ 1944-рэ илгъэс чыжхэм ежыкын ытхыгъа-гъэм ышхъэх», — етхы авторэу бэшІагъэу шыІэгъэ хъугъэ-шІа-гъэм игъэкІотыгъэу ыкІи узыІэ-пишъу кыптегушылагъэм. А ста-тьям кыхъэфэ А. Беданэкъом фэгъэхьыгъэу К. Волковым ыт-хыгъэм шыщ кычыгъохэр ыкІи игъэкІотыгъэу кыфэуатэ ащ ищы-Іэныгъэ зыфэдагъэр. Тхыгъэ дэ-гъу дэд ар, арышъ, бгъэшІэгъо-нэу шытэп непэрэ гъэзетеджэхэ-ри щытхъур зифэшъошэ ячІы-плэгъу шІагъоу Беданэкъо Аскэр-бый зэрэрыгушхохэрэр, яреспубли-кэ ихыишъэ инэкІубгъо шІа-гъохэм агу кІэ зрафэкІожыгъэ-хэр.

Хъуыным
фэзыгъэхъазырыгъэр
ЛІХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

ЖЪЫНЧЫРЭ БЗЭПСЫР МЭБЗЭРАБЗЭ

Тарихъыр, шэн-хабзэхэр анахышлюу кытлы-зыгъэлэсыжырэмэ лъэпкь искусствэр ащыц. Адыгэ Республикэм ифестиваль-зэнэкъокъоу «Адыгеим ибзэпс жъынчхэр» Мыекьюапэ зэрэщыкыуагъэр зэфэтхысыжъзэ, еплъыкIэ зэфэшъхьафхэр зэрэщылэхэр кыдэтэлъытэ.

Адыгэ Республикэр илээс 20 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ фестивалым музыкант 65-рэ, ансамбли 6, нэбгырэ зырызхэр 30 фэдиз хъухэу хэлэжъагъэх. ЗэхэщэкIо купым итхаматэу, АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый кызырлыуагъэу, «Къэгъэгъэштахэмрэ» «Адыгеим ибзэпс жъынчхэмрэ» зы мафэм зэрэзэхашагъэхэм шлуагъэ кытыгъ.

«Къэгъэгъэштахэр» я 13-у дгъэмэфэкIыгъэ. Хэхъоныгъэхэр ышIыгъэх, цыфхэм нахь ашIогъэшIэгъон хъугъэ. Къэгъагъэм имэфэкI адыгэмэ афэдэу зыгъэмэфэкIырэ лъэпкыбэ дунаим тетми тшIэрэп. Лъэпкым дэхэгъэу хэлъыр, шлуагъэу илэр мэфэкIым хэлъагъэ. Къэгъагъэм тищылэныгъэ чIыпIэу щигъотыгъэр музыкэмкIэ нахьышлюу къэпIотэн олъэкIы. Чэмышшо Гъазый зэрилъытэрэмкIэ, лъэпкым итрадиционнэ культурэ бай дэдэу зэрэщытыгъэр нахьышлюу цыфмэ алъыбгъэлэсыным, хэлэжъэрэмэ ялэпэлэсыныгъэ кызылэуахыным афэшI мэфэкIхэр зэгъусэхэу тапэкIи зэхэщэнхэр нахьышIу. Лъэпкь зэфэшъхьафхэр мэфэкIым чанэу хэлэжъагъэх.

Ижырэ лъэпкь музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм апыщгъэ ныбжыкIэхэр хэпшыкIэу нахьыбэ хъугъэх. ШыкIэпшынаохэр нахь зыкызылэуахырэмэ ахэтэлъытэх. ЛъэцэрыкIо Кимэ ыцIэ зыхъырэ республикэ кIэлэцIыкIу еджапIэм искусствэмкIэ зыщэгъасэ. Къэлэ паркым, нэмыкI

зыфагъэшъошагъэхэр: Теуцожь районным кыкIыгъэ пщынаоу Еутых Къадырхъан, Шэуджэн районным ипшынаоу Чэтэжъыхъэ Нурбий, адыгэ лъэпкь музыкальнэ Iэмэ-псымэхэр зыхэт ансамблэу «Уджыр» (ТэхъутэмыкIое район, художественнэ пащэр КIыргъ Юр), Красногвардейскэ районным щыпсэурэ Елена Лукьянченкэр — домрэмкIэ ордэнышхохэр кырыгъэ-луагъэх.

Ижырэ лъэпкь музыкальнэ Iэмэ-псы-

лъэгъугъэх, ныбжыкIэхэр искусствэм хэцэгъэнхэм тыпылтышт.

ДАУР Руслъан:

— Сэ симузыкантэп, ау сшIогъэшIэгъонэу сядэлугъ.

СТИАШЪУ Юр, ПЭРЭНЫКЪО Чэтиб:

— Фестивальхэм тIаплъызэ, тIофшIэн нахь дэгъоу зэрэзэхэтщэтым тырагъэгупшысагъ.

Евгений ОМЕЛЬЧЕНКО:

— Кубань къээзкъ хорым илээс 26-рэ сыхэтэгъ. Мыекьюапэ щыслэгъугъэр зэгъэпшэщтыр сшIэрэп.

СИМБОЛЭТ Валерий:

— МэфэкI гъэшIэгъон тфызэхашагъ. Дипломым изакъоп, слэгъугъэмрэ зэхэхыгъэмрэ сагъэгъушIуагъ.

Лъэпкь гупшысэр зыгъэбэгъорэ фестивалхэм, зэхэхъэхэм Адыгэ Республикэм икьэралыгъо гъэпсыкIэ агъэпытэ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр фестивалхэм къацатырахыгъэх.

ЕплъыкIэхэр

КIЫРГЪ Юр:

— Къамылапшэхэр нахьыбэ хъухэу фестивалым хэлэжъэхэ, ныбжыкIэ колледжым дэгъоу щырагъаджэхэ сшIоигъу. ЗэхэщакIомэ лъэшэу сафэраз.

АБЫДЭ Артур, ТЫРКОО Эрхъан:

— Фестивалыр еджапIэ тфэхъугъ, нахьыбэрэ тыхэлэжъэнэу тыфай.

ЩЫКЪ Фаризэтрэ АГЪЫРДЖЭНЭ-КЪО Ибрахымэрэ:

— Пщынэо гъэшIэгъонхэр фестивалым щыт-

мэхэр искусствэм нахьышIоу щызыгъэфедэхэрэр зэхэщакIомэ кыхагъэщыгъэх. Ащ фэд Адыгэкъалэ кыкIыгъэ шыкIэпщынаоу Абыдэ Артур. Шэуджэн районным щыпсэурэ ШъэоцIыкIу Рэмзани сырынэмкIэ адыгэ мэкъэмэ дахэхэр ыгъэжъынчыгъэх. Мыекьюапэ районным имузыкантэу Юрий Руденкэм жалейкэмкIэ урыс мэкъамэхэр кырыгъэлуагъэх. Нэбгырищымы дипломхэр, ахьшэ шлуафтынхэр аратыгъэх.

ЯтIонэрэ степень зилэ лауреат хъугъэмэ ащыц Тыркуем кышшыхъугъэ Тыркоо Эрхъан, Мыекьюапэ ар щэпсэу, ансамблэу «Жъыум» хэт, ижырэ адыгэ ордэхэр къеIох, щыкIэпщынэр кыгъэгъушыIэу тэлъытэ. Кошхэблэ районным ипшынаоу Даур Казбеки ятIонэрэ степень зилэ дипломыр фагъэшъошагъ. Пщынэо ныбжыкIэхэу, искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым студентхэу Агъырджэнэкъо Ибрахымэрэ Щыкъ Фаризэтрэ зэгъусэхэу фестивалым хэлэжъагъэх, ятIонэрэ чIыпIэр зыхъыгъэмэ ащыщых. Красногвардейскэ районным иансамблэу «КъегъаIу, пщынэр!» зыфилорэми ятIонэрэ чIыпIэр ыхъыгъ.

Теуцожь районным иансамблэу

цIыф зэхэхъапIэхэм концертхэр къацатынхэ алъэкIышт.

ЩытхъуцIэхэр кыдэзыхыгъэхэр

ЗлъашIэрэ ордэылоу Дзыбэ Мыхъамэт фестиваль-зэнэкъокъум пщынаоу хэлэжъагъ. Гранприр ащ фагъэшъошагъ. Лъэпкь мэкъамэхэр пчэгум щигъэжъынчыхэу зыфехъэм, ордэылоуи зэрэщытыр кыдалыгътэзэ, искусствэр зикIасэхэр Iэгу фытеуагъэх.

Апэрэ степень зилэ дипломхэр

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкь IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр АУЛБЭ Руслъан

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшгъэдэкIыж зыхъырэ секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

ПшгъэдэкIыж зыхъырэ секретарыр НЭПШЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекьюапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэкIыж зыхъырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыекьюапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4285
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1624

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

